T085 TKL 3 (01) Luận Đại Trí Độ-Phẩm 39-Tùy Hỷ

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ QUYEÅN 61

GIAÛI THÍCH PHAÅM BA MÖÔI CHÍN: TUØY HYÛ

KINH: Baáy giôø Di-laëc Boà-taùt ma-ha-taùt noùi vôùi Tueä-maïng Tu-boà- ñeà raèng: Coù Boà-taùt ma-ha-taùt ñem phöôùc ñöùc tuøy hyû cho taát caû chuùng sanh ñeå cuøng hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, vì khoâng Sôû ñaéc. Neáu ñem phöôùc ñöùc cuûa Thanh vaên Bích-chi Phaät, hoaëc phöôùc ñöùc boá thí, trì giôùi, tu ñònh, tuøy hyû cuûa taát caû chuùng sanh so vôùi Boà-taùt ma-ha-taùt ñem phöôùc ñöùc tuøy hyû cho taát caû chuùng sanh ñeå cuøng hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, thì phöôùc naøy toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng khoâng theå saùnh baèng, Vì sao? Vì Thanh vaên, Bích-chi Phaät vaø taát caû chuùng sanh ñöôïc phöôùc ñöùc do boá thí, trì giôùi, tu ñònh, tuøy hyû, ñeàu vì töï ñieàu phuïc, töï thanh tònh, töï ñoä maø khôûi tu Boán nieäm xöù, cho ñeán Taùm thaùnh ñaïo phaàn, khoâng, voâ töôùng, voâ taùc; coøn coâng ñöùc Boà-taùt laø tuøy hyû hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, vì ñieàu phuïc heát thaûy chuùng sanh, vì thanh tònh heát thaûy chuùng sanh, vì ñoä heát thaûy chuùng sanh maø khôûi tu. Baáy giôø Tueä-maïng Tu-boà-ñeà thöa Di-laëc Boà-taùt raèng: Caùc Boà-taùt ma-ha-taùt nhôù ñeán voâ löôïng voâ bieân voâ soá caùc ñöùc Phaät dieät ñoä trong möôøi phöông voâ löôïng voâ bieân voâ soá theá giôùi, töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, vaøo Voâ dö Nieát-baøn cho ñeán khi Phaùp taän, ôû khoaûng trung gian aáy taïo caùc thieän caên töông öng Saùu Ba-la-maät vaø thieän caên cuûa Thanh vaên, hoaëc phöôùc ñöùc boá thí,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 4

trì giôùi, tu ñònh vaø, thieän caên voâ laäu cuûa caùc baäc höõu hoïc, voâ hoïc; giôùi uaån, ñònh uaån, tueä uaån, giaûi thoaùt uaån, giaûi thoaùt tri kieán uaån, Nhaát thieát trí, ñaïi töø ñaïi bi vaø voâ löôïng voâ soá caùc Phaät phaùp khaùc cuûa chö Phaät; vaø hoïc töø phaùp cuûa chö Phaät thuyeát, ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn, cho ñeán quaû A-la-haùn, Bích-chi Phaät ñaïo, vaøo Boà-taùt ma-ha-taùt vò, vaø thieän caên cuûa caùc chuùng sanh khaùc, ñem taát caû phöôùc ñöùc tuøy hyû vôùi taát caû thieän caên aáy hoøa hôïp laïi, hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc laø toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, Voâ thöôïng, khoâng gì saùnh baèng. Tuøy hyû nhö vaäy roài, ñem phöôùc ñöùc tuøy hyû aáy, hoài höôùng deán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Neáu coù Thieän nam töû tu Boà-taùt ñaïo, nghó raèng: “Toâi ñem taâm naøy hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc”, aáy laø sanh taâm duyeân söï. Neáu Thieän nam töû chaáp thuû töôùng maø hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, coù theå ñöôïc nhö sôû nieäm chaêng? Boà-taùt Di-laëc noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Thieän nam töû aáy tu Boà-taùt ñaïo, hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc aáy laø taâm duyeân söï,

neáu thieän nam töû chaáp thuû töôùng nhö vaäy, thì khoâng theå ñöôïc sôû nieäm. Tu-boà-ñeà noùi vôùi Boà-taùt Di-laëc: Neáu caùc söï caùc duyeân khoâng coù gì cuûa chính noù maø thieän nam töû aáy, tu Boà-taùt ñaïo thuû töôùng thieän caên cuûa chö Phaät möôøi phöông, töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi phaùp taän, vaø ñoái vôùi caùc thieän caên cuûa Thanh vaên, thieän caên cuûa baäc hoïc, voâ hoïc, taát caû phöôùc ñöùc tuøy hyû hoøa hôïp hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, vì voâ töôùng, thì Boà-taùt aáy khoâng coù ñieân ñaûo; khoâng coù töôûng ñieân ñaûo, taâm ñieân ñaûo, kieán ñieân ñaûo: voâ thöôøng cho laø thöôøng; khoâng coù töôûng ñieân ñaûo, taâm ñieân ñaûo, kieán ñieân ñaûo: baát tònh cho laø tònh, khoå cho laø vui, voâ ngaõ cho laø ngaõ. Hoaëc nhö duyeân nhö söï, Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc cuõng nhö vaäy, taâm hoài höôùng cuõng nhö vaäy. Thí Ba- la-maät, Giôùi, Nhaãn, Taán, Thieàn, Baùt-nhaõ Ba-la-maät, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, cuõng nhö vaäy. Neáu nhö vaäy, theá naøo laø duyeân? Theá naøo laø söï? Theá naøo laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Theá naøo laø thieän caên? Theá naøo laø taâm tuøy hyû hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? LUAÄN: Trong baûy phaåm tröôùc Phaät sai Tu-boà-ñeà noùi Baùt-nhaõ, giöõa chöøng Ñeá-thích hoûi nhieàu, noùi nhieàu vieäc coâng ñöùc. Nay Di-laëc thuaän theo boån yù Phaät, trôû laïi muoán sai Tu-boà-ñeà, nhaân phaùp tuøy hyû maø noùi roäng Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi nöõa, Ñeá-thích nghe treân kia noùi cuùng döôøng Baùt-nhaõ baèng hoa höông, kyõ nhaïc, phan loïng, ñöôïc phöôùc raát nhieàu, voâ cuøng vui möøng.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 5

Nghó raèng: “Caùc thöù cuùng döôøng aáy chæ chuùng ta saém ñöôïc, chaúng phaûi ngöôøi xuaát gia coù ñöôïc”. Theá neân Di-laëc muoán deïp caùi taâm töï cho mình nhieàu cuûa aáy, neân noùi Tu-boà-ñeà, Boà-taùt chæ ñem taâm tuøy hyû, laø hôn caû söï boá thí vaø caùc coâng ñöùc voâ laäu cuûa Thanh vaên, Bích-chi Phaät vaø taát caû chuùng sanh, huoáng gì höông hoa cuùng döôøng kinh quyeån. Phöôùc ñöùc tuøy hyû laø, khoâng nhoïc thaân mieäng laøm caùc coâng ñöùc, chæ ñem taâm phöông tieän thieän xaûo, thaáy ngöôøi khaùc tu phöôùc, vui möøng theo, nghó raèng: Giöõa heát thaûy chuùng sanh, ngöôøi tu phöôùc haønh ñaïo ñöôïc, laø raát thuø thaéng, neáu lìa phöôùc ñöùc thì ngöôøi vaø suùc sanh ñoàng haønh ba vieäc: Daâm duïc, uoáng aên, chieán ñaáu. Ngöôøi haønh ñaïo tu phöôùc ñöôïc chuùng sanh toân troïng thöông kính, thí nhö luùc noùng böùc, coù traêng troøn maùt meû, khoâng ai khoâng öa ngöôùc xem, cuõng nhö tröôùc ngaøy ñaïi hoäi chuaån bò kyõ nhaïc, thöùc aên ngon ñaày ñuû, ngöôøi ôû gaàn xa ñeàu haân hoan phoù hoäi. Ngöôøi tu phöôùc cuõng nhö vaäy. Phöôùc ñöùc laøm nhaân duyeân ñöôïc hai thöù vui laø vui theá gian vaø vui xuaát theá gian. Xuaát theá gian laø caùc phaùp voâ laäu, tuy khoâng coù phöôùc baùo, song hay sanh phöôùc ñöùc, neân goïi laø phöôùc ñöùc. Theá neân höõu laäu voâ laäu, ñeàu goïi laø phöôùc ñöùc. Laïi nöõa, phöôùc ñöùc laø goác cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt, hay laøm cho maõn nguyeän, ñöôïc taát caû thaùnh nhaân taùn thaùn, Bò ngöôøi voâ trí huûy baùng, choã ngöôøi trí ñaïo ñi, ngöôøi voâ trí xa lìa. Do nhaân duyeân phöôùc ñöùc neân ñöôïc laøm vua ngöôøi, Chuyeån luaân Thaùnh vöông, vua

Trôøi, A-la-haùn, Bích-chi Phaät, chö Phaät Theá Toân; Ñaïi töø Ñaïi bi, Möôøi löïc, Boán ñieàu khoâng sôï, Trí thaát thieát chuûng, töï taïi voâ ngaïi, ñeàu töø trong phöôùc ñöùc sanh. Caùc thöù phöôùc ñöùc nhö vaäy, vì ñöôïc chaùnh kieán neân hoan hyû theo. Laïi nöõa, Boà-taùt töï suy nghó: Ta neân ñem vui cho taát caû chuùng sanh, neân thaáy chuùng sanh töï tu haønh phöôùc ñöùc; theá neân taâm sanh hoan hyû. Laïi nöõa, taát caû chuùng sanh haønh thieän, töông tôï vôùi ta, aáy laø cuøng ta ñoàng baïn, theá neân hoan hyû. Caùc Boà-taùt ma-ha-taùt ñoái vôùi chö Phaät trong möôøi phöông ba ñôøi, vaø Boà-taùt, Thanh vaên, Bích-chi Phaät, vaø taát caû chuùng sanh tu phöôùc, boá thí, trì giôùi, tu ñònh, ñoái vôùi caùc phöôùc ñöùc aáy, sanh tuøy hyû phöôùc ñöùc, theá neân goïi laø phöôùc ñöùc. Ñem phöôùc ñöùc tuøy hyû aáy chung vôùi heát thaûy chuùng sanh, hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Chung vôùi heát thaûy chuùng sanh laø, phöôùc ñöùc aáy khoâng theå ñem cho heát thaûy chuùng sanh, maø coù theå cho quaû baùo, nghóa laø Boà-taùt ñaõ ñöôïc quaû baùo phöôùc ñöùc, laø caùc thöù vui theá gian nhö ñem y phuïc, uoáng aên v.v... laøm lôïi ích chuùng sanh. Boà-taùt do phöôùc ñöùc maø thaân mieäng thanh

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 6

tònh, ñöôïc ngöôøi tín thoï, noùi phaùp cho chuùng sanh, khieán ñöôïc Möôøi thieän ñaïo, Boán thieàn v.v... laøm cho lôïi ích ñôøi sau, vaø cuoái cuøng thaønh Phaät, ñöôïc quaû baùo phöôùc ñöùc, thaân coù Ba möôi hai töôùng, Taùm möôi veû ñeïp tuøy hình, aùnh saùng voâ löôïng, ngöôøi xem khoâng chaùn, thanh tònh voâ löôïng, phaïm aâm nhu hoøa, caùc Phaät phaùp giaûi thoaùt voâ ngaïi, thò hieän ba vieäc (Bieát tha taâm, hieän thaàn löïc, thuyeát giaùo moân - N.D) ñoä voâ löôïng voâ soá chuùng sanh, sau khi vaøo Nieát-baøn naùt thaân thaønh xaù-lôïi, ñeå cho ngöôøi cuùng döôøng, laâu veà sau ñeàu khieán cho ñaéc ñaïo. AÁy laø quaû baùo coù theå ñem cho heát thaûy chuùng sanh. Do trong quaû noùi nhaân, neân noùi ñem phöôùc ñöùc cho chuùng sanh chung höôûng. Neáu phöôùc ñöùc coù theå ñem cho ngöôøi, thì chö Phaät töø khi môùi phaùt taâm nhoùm caùc phöôùc ñöùc, ñem cho ngöôøi heát, sau laïi taïo laïi hay sao! Theå thieän phaùp khoâng theå ñem cho ngöôøi, nay chính duøng söùc voâ uùy khoâng naõo haïi thí chuùng sanh. AÁy goïi laø phöôùc ñöùc tuøy hyû cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt so vôùi ba thöù phöôùc ñöùc cuûa Thanh vaên, Bích-chi Phaät vaø chuùng sanh, laø toái thaéng, toái thöôïng ñeä nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, khoâng theå saùnh baèng. Trong ñaây noùi nhaân duyeân toái thaéng: Laø phöôùc ñöùc Nhò thöøa laø töï ñieàu phuïc, töï thanh tònh, töï ñoä thoaùt. Giöõ giôùi laø töï ñieàu phuïc, tu thieàn laø töï thanh tònh, trí tueä laø töï ñoä thoaùt. Laïi nöõa, töï ñieàu phuïc laø tu chaùnh ngöõ, chaùnh nghieäp, chaùnh maïng; töï thanh tònh laø tu chaùnh nieäm, chaùnh ñònh; töï ñoä laø tu chaùnh kieán, chaùnh tö duy, chaùnh phöông tieän. Laïi nöõa, do boá thí neân töï ñieàu phuïc, do trì giôùi neân töï thanh tònh, do tu ñònh neân töï ñoä thoaùt. Tu ñònh laø nhaân duyeân gaàn cuûa phaùp voâ laäu. Phaùp voâ laäu laø Ba möôi baûy phaåm, ba giaûi thoaùt moân. Boá thí, trì giôùi laø nhaân duyeân xa, neân khoâng giaûi thích. Phöôùc ñöùc tuøy hyû cuûa Boà-taùt tuy khoâng coù sieâng naêng meät nhoïc, maø vì ñoä chuùng sanh neân hôn. Hoûi: Thaät khoâng ñoä heát thaûy chuùng sanh, côù sao noùi ñoä heát thaûy chuùng sanh hôn? Ñaùp: Löïc coâng

ñöùc cuûa chö Phaät, Boà-taùt, coù theå ñoä heát thaûy chuùng sanh, chæ vì chuùng sanh khoâng coù nhaân duyeân hoøa hôïp, ví nhö löûa lôùn, thöôøng coù söùc ñoát, chæ vì cuûi khoâng ôû gaàn cho neân khoâng chaùy, gaàn thì chaùy heát. Baáy giôø, Tu-boà-ñeà laáy trí tueä roát raùo khoâng, naïn hoûi Di-laëc Boà-taùt: Nieäm ñeán phöôùc ñöùc tuøy hyû hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo cuûa chö Phaät, aáy laø nieäm vieäc quaù khöù, vieäc aáy coù ñöôïc nhö sôû nieäm chaêng? Di-laëc duøng hai nhaân duyeân ñeå ñaùp: Khoâng!

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 7

1. Quaù khöù voâ löôïng voâ soá kieáp, chö Phaät dieât ñoä ñaõ laâu, khoâng coøn ñeå laïi gì, coøn Boà-taùt hoaëc khoâng coù trí tuùc maïng, hoaëc coù maø khoâng theå bieát kòp, chæ theo nhö choã ñöôïc nghe maø öùc töôûng phaân bieät, cho neân khoâng ñöôïc nhö sôû nieäm. 2. Chö Phaät vaø coâng ñöùc ñeàu ra ngoaøi ba coõi, ba ñôøi, baët döùt ñöôøng noùi naêng hyù luaän, nhö töôùng Nieát-baøn roát raùo khoâng, thanh tònh. Tuøy hyû laø phaân bieät coâng ñöùc thieän caên cuûa chö Phaät vaø chö ñeä töû, taâm hoài höôùng aáy vaø ñaïo Voâ thöôïng chaúng phaûi thaät, cho neân ñaùp khoâng! Tu-boà-ñeà naïn raèng: Neáu khoâng coù vieäc aáy, maø Boà-taùt öùc nieäm phaân bieät thì phaûi rôi vaøo ñieân ñaûo, neáu vieäc aáy thanh tònh, roát raùo khoâng, maø öùc nieäm thì cuõng rôi vaøo ñieân ñaûo, coâng ñöùc cuûa chö Phaät quaù khöù cuõng nhö vaäy, khoâng coù phaân bieät, khoâng coù khaùc, laøm sao ñöôïc tuøy hyû theo? Ñaây löôïc noùi nghóa, roäng thì nhö Kinh noùi: Nghóa laø Tu-boà-ñeà hoûi Di-laëc Boà-taùt ma-ha-taùt: Neáu Boà-taùt nieäm caùc ñöùc Phaät ñaõ dieät ñoä trong möôøi phöông voâ löôïng voâ bieân voâ soá theá giôùi quaù khöù, laø Boà-taùt muoán phaùt khôûi coâng ñöùc tuøy hyû. Phaät laø chuû coâng ñöùc, cho neân öùc nieäm Phaät, nghe kinh saùch noùi, coù danh hieäu Phaät quaù khöù, neân nhaân nôi danh hieäu aáy, öùc nieäm roäng ñeán heát thaûy Phaät quaù khöù. Töø khi môùi phaùt taâm laø, baét ñaàu phaùt taâm laäp nguyeän ta seõ ñoä heát thaûy chuùng sanh. Taâm aáy töông öng vôùi ba thieän caên laø khoâng tham, khoâng saân, khoâng si, thieän caên töông öng caùc thieän phaùp vaø thieän caên khôûi thaân nghieäp, khaåu nghieäp, hoøa hôïp phaùp aáy, goïi laø phöôùc ñöùc. Töø khi môùi phaùt taâm tu saùu Ba-la-maät, vaøo Boà-taùt vò, ñöôïc möôøi ñòa, cho ñeán ngoài ñaïo traøng, trong ñoù, Boà-taùt tu phöôùc ñöùc hoøa hôïp ñöôïc Phaät ñaïo, cho ñeán vaøo voâ dö Nieát-baøn. Sau khi dieät ñoä, xaù-lôïi vaø giaùo phaùp löu laïi, ñeàu laø coâng ñöùc töï thaân Phaät hoøa hôïp. Nhaân nôi chö Phaät, ngöôøi Ñaïi thöøa tu saùu Ba-la-maät vaø töông öng phöôùc ñöùc. Töông öng laø tröø saùu Ba-la-maät, caùc phaùp haønh khaùc cuûa Boà-taùt ñeàu nhieáp vaøo trong saùu Ba-la-maät; cho neân noùi töông öng vôùi saùu Ba-la-maät hoøa hôïp, neáu ngöôøi caàu Thanh vaên, Bích-chi phaät thì gieo troàng phöôùc ñöùc boá thí, trì giôùi, tu ñònh v.v.. Ngöôøi Thanh vaên, Bích-chi Phaät coù hai haïng: 1. Haïng heát laäu goïi laø voâ hoïc. 2. Haïng ñöôïc ñaïo, laäu hoaëc chöa heát, goïi laø hoïc. Hai haïng ngöôøi naøy coù thieän caên hôn caùc phöôùc ñöùc, cho neân chæ noùi thieän caên. Treân noùi ngöôøi caàu Nhò thöøa laø chæ chung caû phaøm phu, thaùnh nhaân;

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 8

ñaây noùi voâ hoïc laø thuaàn chæ veà thaùnh nhaân. Töôùng toát laø saéc phaùp voâ kyù, chaúng phaûi laø coâng ñöùc laønh, neân chæ noùi naêm uaån voâ hoïc (töùc naêm phaùp uaån giôùi, ñònh, tueä, giaûi thoaùt, giaûi thoaùt tri kieán - ND) cuûa Phaät. Ñaïi töø, ñaïi bi vaø Phaät phaùp, nghóa nhö trong phaåm ñaàu ñaõ noùi. Phaùp cuûa Phaät noùi, hoïc Phaùp aáy ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn, cho ñeán vaøo Boà-taùt vò laø, sau khi Phaät dieät ñoä, töø trong giaùo phaùp löu laïi maø ñöôïc ñaïo, theá neân noùi laïi. Vaø caùc chuùng sanh khaùc gieo troàng caên laønh laø, trong khi Phaät ôû ñôøi vaø giaùo phaùp löu laïi chính laø nhaân duyeân phöôùc ñöùc cuûa trôøi, ngöôøi vaø cho ñeán suùc sanh. Boán ñoaïn phöôùc ñöùc treân, taâm haønh giaû duyeân khaép, roài öùc nieäm tuøy hyû, caàu Phaät ñaïo, neân hoài höôùng, goïi laø tuøy hyû voâ thöôïng, toái thöôïng, khoâng theå saùnh baèng. Hoûi: Ngöôøi caàu Phaät ñaïo côù sao khoâng töï taïo coâng ñöùc maø laïi ñem taâm tuøy hyû. Ñaùp: Caùc Boà-taùt coù söùc phöông tieän, neân ñoái vôùi coâng ñöùc ngöôøi khaùc cöïc nhoïc taïo ñöôïc, phaùt taâm tuøy hyû, maø phöôùc ñöùc hôn ngöôøi taïo ra. Laïi nöõa, phöôùc ñöùc tuøy hyû naøy töùc laø phöôùc ñöùc thaät. Vì sao? Vì öùc nieäm quaù khöù Phaät töùc laø nieäm Phaät tam-muoäi, cuõng laø nieäm Phaät, nieäm Phaùp, nieäm Taêng, nieäm Giôùi, nieäm Thí, nieäm Thieân trong saùu nieäm. Nhaân tu giôùi thanh tònh, vaøo thieàn ñònh, khôûi leân trí tueä roát raùo, hoøa hôïp laïi neân khôûi leân taâm hyû chaân chaùnh. Cho neân khoâng chæ tuøy hyû maø thoâi, cuõng laø tu haønh Phaät phaùp aáy. Caùc duyeân laø sôû duyeân cuûa taâm tuøy hyû, töùc laø coâng ñöùc cuûa chö Phaät vaø heát thaûy chuùng sanh taïo ñöôïc. Caùc söï laø goác cuûa sôû duyeân. Phöôùc ñöùc laø truù xöù cuûa coâng ñöùc. Sôû duyeân, töùc chö Phaät vaø chuùng sanh, cuøng ñaát ñai, nuùi röøng, tinh xaù truù xöù, ñeàu goïi laø Söï. Coù theå ñöôïc nhö sôû nieäm chaêng? Di-laëc ñaùp: Khoâng. Tu-boà-ñeà noùi vôùi Di-laëc: Neáu caùc söï caùc duyeân khoâng coù gì cuûa chính noù, côù sao khoâng rôi vaøo ñieân ñaûo? Ñieân ñaûo laø ba loaïi phaân bieät veà boán ñieân ñaûo (voâ thöôøng chaáp thöôøng, khoå cho laø vui, baát tònh chaáp tònh, voâ ngaõ chaáp ngaõ - ND). Ñieân ñaûo aáy laø thí duï. Khoâng coù Phaät maø öùc töôûng nieäm Phaät, gioáng nhö voâ thöôøng maø töôûng nieäm thöôøng, baát tònh maø töôûng nieäm tònh. Hoûi: Kieán laø goác ñieân ñaûo, nhö ngöôøi ñöôïc Sô quaû, coù theå khôûi

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 9

töôûng ñieân ñaûo, taâm ñieân ñaûo, chöù khoâng coù kieán ñieân ñaûo, Vì khi thaáy Töù ñeá thì ñaõ döùt kieán hoaëc? Ñaùp: Ñieân ñaûo aáy khi sanh khaùc, khi döùt khaùc. Khi sanh thì töôûng khôûi tröôùc, thöù ñeán taâm, sau heát kieán. Khi döùt thì tröôùc döùt kieán, thaáy lyù Töù ñeá lieàn döùt. Theå tính ñieân ñaûo laø töôùng cuûa kieán, thaáy lyù Töù ñeá lieàn döùt, coøn töôûng vaø taâm ñieân ñaûo laø ngöôøi hoïc chöa lìa duïc, queân öùc nieâm (thaát nieäm) neân thuû laáy töôùng tònh, khôûi ra caùc kieát söû, khi trôû laïi ñöôïc chaùnh nieäm, lieàn döùt nhö trong kinh noùi thí duï: Nhö nöôùc gioït treân saét noùng, lieàn tieâu maát. Sai laàm nhoû neân giaû goïi laø ñieân ñaûo, chaúng phaûi thaät ñieân ñaûo. Theá neân noùi ngöôøi phaøm phu

coù ba ñieân ñaûo, hoïc nhaân coù hai ñieân ñaûo. Laïi nöõa, caùc duyeân, caùc söï nhö thaät roát raùo khoâng, öùc nieäm cuõng khoâng, Boà-ñeà cuõng khoâng, taâm tuøy hyû cuõng khoâng, Thí Ba-la-maät cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng khoâng. Neáu caùc phaùp moät töôùng töùc laø voâ töôùng, thì trong ñoù theá naøo laø duyeân, theá naøo laø söï, theá naøo laø taâm hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo? KINH: Di-laëc Boà-taùt noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Neáu caùc Boà-taùt ma-ha-taùt tu laâu saùu Ba-la-maät, cuùng döôøng chö Phaät nhieàu, troàng caên laønh; gaàn guõi thieän tri thöùc, kheùo hoïc phaùp töï töôùng khoâng; caùc Boà-taùt aáy khoâng thuû töôùng duyeân aáy, söï aáy; ñem phöôùc ñöùc tuøy hyû vôùi caùc thieän caên cuûa chö Phaät maø hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, Vì phaùp khoâng hai chaúng phaûi khoâng hai, chaúng phaûi töôùng chaúng phaûi phi töôùng, chaúng phaûi khaû ñaéc chaúng phaûi baát khaû ñaéc, chaúng nhô chaúng saïch, chaúng sanh chaúng dieät, aáy môùi goïi laø hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Traùi laïi neáu Boà-taùt tu saùu Ba-la-maät khoâng laâu, khoâng cuùng döôøng chö Phaät nhieàu, khoâng troàng thieän caên, khoâng gaàn guõi thieän tri thöùc, khoâng kheùo hoïc phaùp töï töôùng khoâng, Boà-taùt aáy taâm thuû töôùng caùc duyeân aáy, caùc söï aáy, ñem phöôùc ñöùc tuøy hyû vôùi caùc thieän caên cuûa chö Phaät, maø hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, thì nhö vaäy, khoâng goïi laø hoài höôùng. Tu-boà-ñeà! Nghóa Baùt-nhaõ Ba-la-maät cho ñeán nghóa Nhaát thieát chuûng trí nhö vaäy, töùc laø noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, khoâng neân ñem noùi cho haøng Boà-taùt taân hoïc. Vì sao? Vì Boà-taùt aáy coù chuùt ít taâm thanh tònh tin vui cung kính, ñeàu queân maát, chæ neân noùi cho haøng Boà-taùt ôû ñòa vò baát thoái chuyeån. Neáu ngöôøi coù ñöôïc thieän tri thöùc thuû hoä, hoaëc ngöôøi ñaõ cuùng döôøng chö Phaät nhieàu, troàng caùc thieän caên, thì neân noùi nghóa Baùt-nhaõ cho ñeán nghóa Nhaát thieát chuûng trí cho hoï, töùc laø noùi noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng; ngöôøi aáy nghe phaùp aáy, taâm

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 10

khoâng thoaùi chuyeån, khoâng kinh, khoâng haõi, khoâng sôï. Tu-boà-ñeà! Boà-taùt ma-ha-taùt neân ñem phöôùc ñöùc tuøy hyû, neân hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc nhö vaäy, töùc laø Boà-taùt duïng taâm tuøy hyû coâng ñöùc, hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, taâm aáy taän dieät bieán lìa, caùc duyeân aáy, caùc söï aáy caùc thieän caên aáy cuõng taän dieät bieán lìa. Trong ñaây theá naøo laø taâm tuøy hyû? Theá naøo laø caùc duyeân? Theá naøo laø caùc söï? Theá naøo laø tuøy hyû caùcthieän caên hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Hai taâm khoâng cuøng coù, taâm taùnh aáy cuõng khoâng theå ñöôïc hoài höôùng, Boà-taùt laøm sao ñem taâm tuøy hyû hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ Ba-la- maät, bieát nhö vaày: Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù phaùp, cho ñeán Thí Ba- la-maät cuõng khoâng coù phaùp, saéc khoâng coù phaùp, thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc cuõng khoâng coù phaùp thì Boà- taùt ma-ha-taùt neân nhö vaäy tuøy hyû coâng ñöùc hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh

ñaúng Chaùnh giaùc. Neáu hoài höôùng ñöôïc nhö vaäy, thì goïi laø ñem coâng ñöùc tuøy hyû hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. LUAÄN: YÙ Di-laëc cho caùc phaùp saâu xa vi dieäu, nghóa laø khoâng hoaïi caùc phaùp töôùng, maø ñem taâm tuøy hyû hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo, vieäc aáy raát khoù. Taâm ngöôøi phaøm phu cang cöôøng khoâng theå haønh phaùp aáy, theá neân Di-laëc ñaùp: Neáu haønh giaû tu saùu Ba-la-maät laâu ngaøy, thì coù coâng ñöùc thaâm haäu neân baát ñoäng, nghóa laø tin ñöôïc, laøm ñöôïc, cuùng döôøng chö Phaät nhieàu, troàng caên laønh, nhoùm voâ löôïng voâ bieân voâ soá coâng ñöùc, beû gaõy kieát söû, taâm ñöôïc nhu nhuyeán, ñoù laø nhaân duyeân ñôøi tröôùc, ñôøi nay gaëp ñöôïc thaày toát, ñoàng hoïc toát, cuõng töï hoïc caùc phaùp thaät töôùng khoâng coù phöông tieän thieän xaûo neân khoâng chaáp tröôùc khoâng aáy. Do voâ löôïng nhaân duyeân nhö vaäy, neân phaùp tuy voâ töôùng, maø coù theå khôûi taâm tuøy hyû, hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo, thí nhö saét tuy cöùng chaéc, vaøo loø löûa thì meàm, tuøy yù laøm ñoà duøng. Taâm Boà-taùt cuõng nhö vaäy, tu saùu Ba- la-maät laâu ngaøy ñöôïc thieän tri thöùc thuû hoä, taâm ñöôïc nhu nhuyeán, ñoái vôùi caùc duyeân caùc söï, caùc thieän caên cuûa chö Phaät quaù khöù, khoâng thuû töôùng, maø khôûi taâm tuøy hyû, duøng voâ töôùng hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo. Voâ töôùng laø döøng ñöôïc phaùp chaúng hai chaúng khoâng hai, cho ñeán chaúng sanh chaúng dieät. Traùi vôùi voâ töôùng treân ñaây, laø khoâng theå hoài höôùng. Di-laëc bieát Tu-boà-ñeà öa noùi khoâng, neân noùi: Nghóa tuøy hyû cuûa Baùt- nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy, khoâng neân ñem noùi ôû tröôùc haøng taân hoïc Boà-taùt. Vì sao? Vì neáu ngöôøi coù ít thieän caên phöôùc ñöùc, nghe noùi phaùp roát raùo

khoâng, lieàn chaáp khoâng, nghó raèng neáu caùc phaùp roát raùo khoâng, khoâng coù gì cuûa chính noù, thì ta laøm phöôùc ñeå laøm gì, nhö vaäy laø bò maát tieàn nghieäp. Vì vaäy neân ñoái vôùi Boà-taùt môùi phaùt taâm, tröôùc haõy daïy thuû töôùng tuøy hyû, daàn daàn ñöôïc trí tueä, môùi coù theå thaät haønh voâ töôùng tuøy hyû. Thí nhö chim con, loâng caùnh chöa thaønh, khoâng theå eùp khieán bay cao, saùu thöù loâng caùnh thaønh töïu thì môùi bay xa ñöôïc. Ñoái vôùi Boà-taùt ôû ñòa vò baát thoái, vaøo phaùp vò, ñöôïc phaùp nhaãn, coù theå tin, coù theå laøm, môùi noùi cho. Neáu ngöôøi tu saùu Ba-la-maät laâu ngaøy, thaân caän thieän tri thöùc, beân trong coù phöôùc ñöùc, beân ngoaøi coù nhaân duyeân trôï löïc, thì tuy chaúng phaûi ôû ñòa vò baát thoái, coù theå tin coù theå laøm. Hai haïng ngöôøi naøy, nghe noùi Baùt-nhaõ thì taâm thanh tònh; tuøy hyû tín thoï, nhö ngöôøi ñoùi khaùt laâu ngaøy, ñöôïc ñoà aên uoáng ngon, nhö quaù noùng ñöôïc maùt, quaù laïnh ñöôïc aám; taâm raát öa thích hoan hyû. Hai haïng Boà-taùt naøy cuõng nhö vaäy, ñöôïc trí tueä voâ töôùng aáy, nghó raèng: Ta nhaân trí tueä naøy maø ñoä ñöôïc voâ löôïng chuùng sanh, ñaâu coù kinh haõi sôï seät! Sôï seät töø trong taâm ta sanh ra! Trong voâ töôùng, caùc phaùp töôùng coøn khoâng, huoáng gì coù ta ñeå maø quyeát ñònh thuû laáy töôùng caùc phaùp, nghe noùi heát thaûy phaùp voâ töôùng, thì sanh sôï seät? Ñeán ñaây noùi nghóa theå tuøy hyû xong, sau seõ duøng moãi moãi moân sai khaùc ñeå giaûi thích söï aáy. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà, Boà-taùt neân tö duy nhö vaày: Duøng taâm

aáy hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo, song taâm aáy nieäm nieäm bieán dò taän dieät, khoâng coù thì gian ngöng truï, coøn caùc duyeân, caùc söï, töùc laø chö Phaät vaø thieän caên quaù khöù, caùc duyeân vaø söï chö Phaät aáy ñaõ dieät laâu roài, taâm tuøy hyû nay dieät, ñaõ dieät khoâng khaùc, theá neân trong kinh noùi duøng taâm aáy hoài höôùng, thì taâm aáy taän dieät. Nhö vaäy vì ñeàu ñi vaøo quaù khöù, vì vaøo thaät töôùng caùc phaùp, neân khoâng coù phaân bieät laø taâm, laø duyeân, laø söï, laø thieän caên. Neáu hoài höôùng ñöôïc nhö vaäy, laø chaùnh hoài höôùng. Laïi nöõa, trong moät luùc hai taâm khoâng hoøa hôïp, khi coù taâm tuøy hyû thì khoâng coù taâm Boà-ñeà, heát thaûy taâm töôùng roát raùo khoâng, khoâng theå laáy taâm chaáp thuû töôùng hoài höôùng. Vì sao? Vì Boà-taùt bieát Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng, khoâng coù ñònh phaùp. Nhö Baùt-nhaõ Ba-la-maät, heát thaûy phaùp cho ñeán Voâ thöôïng ñaïo cuõng nhö vaäy. Khi aáy döùt phaùp aùi, boû taâm chaáp tröôùc, ñoái vôùi khoâng, khoâng tranh luaän, aáy goïi laø Boà-taùt chaùnh hoài höôùng. KINH: Baáy giôø Thích-ñeà-hoaøn-nhaân noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Boà-taùt môùi phaùt taâm nghe vieäc aáy, seõ khoâng kinh haõi sôï seät chaêng? Tu-boà-ñeà! Theá naøo laø Boà-taùt môùi phaùt taâm laøm caùc thieän caên, hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Laïi theá naøo laø ñem phöôùc ñöùc tuøy hyû hoài höôùng

ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc? Tu-boà-ñeà ñaùp: Thích-ñeà-hoaøn-nhaân! Neáu Boà-taùt môùi phaùt taâm tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng chaáp thuû Ba-la-maät aáy, vì khoâng sôû ñaéc, vì voâ töôùng, cho ñeán Thí Ba-la-maät cuõng nhö vaäy. Phaàn nhieàu tin hieåu noäi khoâng, cho ñeán phaàn nhieàu tin hieåu voâ phaùp höõu phaùp khoâng, phaàn nhieàu tin hieåu Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung. Thöôøng thaân caän tri thöùc, thieän tri thöùc aáy noùi cho nghóa saùu Ba-la-maät, môû baøy phaân bieät, daïy baûo nhö vaäy, khieán thöôøng khoâng lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, cho ñeán khi ñöôïc vaøo phaùp vò Boà-taùt, troïn khoâng lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, cho ñeán khoâng lìa Thí Ba-la-maät, khoâng lìa Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung. Cuõng daïy vieäc cuûa ma, nghe caùc vieäc cuûa ma roài, taâm khoâng theâm khoâng bôùt. Vì sao? Vì Boà-taùt ma-ha-taùt aáy khoâng chaáp thuû heát thaûy phaùp. Boà-taùt aáy cuõng thöôøng khoâng lìa chö Phaät, cho ñeán khi ñöôïc Boà-taùt vò, ôû trung gian aáy troàng caùc thieän caên, do thieän caên aáy neân sanh vaøo nhaø Boà-taùt, cho ñeán khi ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, troïn khoâng lìa thieän caên aáy. Laïi nöõa, Boà-taùt ma-ha-taùt môùi phaùt taâm, ñoái vôùi coâng ñöùc döùt ñöôøng sanh töû, döùt caùc hyù luaän, ñaïo, taän, boû gaùnh naëng, döùt gai nhoïn xoùm laøng, döùt caùc höõu kieát söû, chaùnh trí ñöôïc giaûi thoaùt cuûa chö Phaät trong möôøi voâ löôïng voâ bieân voâ soá theá giôùi, vaø coâng ñöùc cuûa caùc ñeä töû Phaät laøm, hoaëc laø caùc thieän caên cuûa doøng lôùn Saùt-lôïi, doøng lôùn Baø-la-moân, ñaïi gia cö só, trôøi Töù Thieân vöông, cho ñeán trôøi Tònh-cö, taát caû coâng ñöùc thieän caên aáy hoøa hôïp caân löôïng, ñem taâm tuøy hyû toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng, maø hoài höôùng ñeán

Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Baáy giôø, Di-laëc Boà-taùt noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt môùi phaùt taâm, nieäm ñeán thieän caên cuûa chö Phaät vaø ñeä töû, maø tuøy hyû coâng ñöùc, toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng, vaø tuøy hyû roài, neân hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc thì laøm sao Boà-taùt khoâng rôi vaøo töôûng ñieân ñaûo, taâm ñieân ñaûo, kieán ñieân ñaûo? Tu-boà-ñeà ñaùp: Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt nieäm Phaät vaø Taêng, maø nôi ñoù khoâng sanh Phaät töôûng, Taêng töôûng, khoâng coù thieän caên töôûng, duøng taâm aáy hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc maø trong taâm aáy cuõng chaúng sanh taâm töôûng, Boà-taùt hoài höôùng nhö vaäy thôøi goïi laø töôûng khoâng ñieân ñaûo, taâm khoâng ñieân ñaûo, kieán khoâng ñieân ñaûo. Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt nghó ñeán thieän caên cuûa Phaät vaø Taêng, maø thuû töôùng, thuû töôùng roài hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc thì Boà-taùt nhö vaäy goïi laø töôûng ñieân ñaûo, taâm ñieân ñaûo, kieán ñieân ñaûo. Neáu

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 13

Boà-taùt duøng taâm aáy nghó ñeán caùc thieän caên cuûa Phaät vaø Taêng, khi taâm aáy nieäm, lieàn bieát noù taän dieät, neáu taän dieät, thì phaùp aáy khoâng theå ñöôïc hoài höôùng, taâm hoài höôùng ñöôïc duøng cuõng laø töôùng taän dieät, choã hoài höôùng cuõng laø töôùng taän dieät. Neáu hoài höôùng nhö vaäy, goïi laø chaùnh hoài höôùng, chaúng phaûi taø hoài höôùng, Boà-taùt ma-ha-taùt neân hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc nhö vaäy. Laïi nöõa, neáu Boà-taùt ma-ha-taùt nghó ñeán thieän caên cuûa chö Phaät vaø ñeä töû; thieän caên cuûa ngöôøi phaøm phu bieát nghe phaùp, hoaëc thieän caên cuûa chö Thieân, Roàng, Daï-xoa, Caøn-thaùt-baø, A-tu-la, Ca-laâu-la, Khaån-na-la, Ma-haàu-la-giaø bieát nghe phaùp; hoaëc thieän caên cuûa doøng lôùn Saùt-lôïi, doøng lôùn Baø-la-moân, ñaïi gia cö só, Trôøi boán Thieân vöông, cho ñeán Trôøi A-ca-nò-saéc bieát nghe phaùp, phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Ñem taát caû coâng ñöùc aáy hoøa hôïp caân löôøng, tuøy hyû toái thöôïng, ñeä nhaát, Voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng; hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Khi aáy Boà-taùt neáu bieát nhö vaày: “Caùc phaùp aáy taän dieät, choã hoài höôùng cuõng töï taùnh khoâng”, vaø hoài höôùng ñöôïc nhö vaäy, thì goïi laø chaân hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Laïi nöõa, neáu Boà-taùt bieát nhö vaày: “Khoâng coù phaùp coù theå hoài höôùng. Vì sao? Vì heát thaûy phaùp töï taùnh khoâng”. Vaø hoài höôùng ñöôïc nhö vaäy, goïi laø chaùnh hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Nhö vaäy, Boà-taùt ma-ha-taùt tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät cho ñeán Thí Ba-la- maät khoâng rôi vaøo töôûng ñieân ñaûo, taâm ñieân ñaûo, kieán ñieân ñaûo. Vì sao? Vì Boà-taùt khoâng chaáp tröôùc hoài höôùng, cuõng khoâng thaáy choã taâm Boà-ñeà ñem caùc thieän caên hoài höôùng, aáy goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt hoài höôùng Voâ thöôïng. LUAÄN: Hoûi: Boà-taùt môùi phaùt taâm nghe vieäc aáy, seõ khoâng kinh haõi sôï seät chaêng? Nghóa naøy tröôùc ñaõ hoûi ñaùp, sao nay coøn hoûi? Ñaùp: Treân kia, tuy Di-laëc noùi vôùi Tu-boà-ñeà khoâng neân ñem noùi cho haøng Boà-taùt taân hoïc, chæ noùi cho haøng Boà-taùt baát thoái vaø ngöôøi tu laâu.

Vì hai haïng ngöôøi aáy, nghe roài coù theå tin laøm. Ñaõ noùi nhaân duyeân cuûa chaùnh hoài höôùng maø coøn noùi phaùp khoâng, cho neân Ñeá-thích nghi: “Trong chuùng coù haïng môùi phaùt taâm laøm sao laïi noùi khoâng laøm cho hoï sôï haõi”. Tu-boà- ñeà muoán thaønh töïu lôøi Di-laëc noùi, muoán khieán haøng môùi phaùt taâm chaùnh hoài höôùng, neân ñaùp vôùi Ñeá-thích: Neáu Boà-taùt môùi phaùt taâm, tuy khoâng tin laøm saùu Ba-la-maät, khoâng cuùng döôøng chö Phaät, song vì coù lôïi caên, gaëp ñöôïc thieän tri thöùc, do coù hai nhaân duyeân aáy, neân ñuû söùc chaùnh hoài höôùng. Theá neân noùi vôùi Ñeá-thích: Boà-taùt môùi phaùt taâm, tu Baùt-nhaõ Ba- la-maät, khoâng chaáp thuû Baùt-nhaõ aáy, vì khoâng sôû ñaéc, vì roát raùo khoâng,

neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng chaúng ñöôïc, chaúng tröôùc, cho ñeán Thí Ba-la-maät cuõng nhö vaäy. Phaàn nhieàu tin hieåu noäi khoâng laø, thöôøng tu öa vaøo tam-muoäi quaùn noäi khoâng, neân tin hieåu, cho ñeán ñoái vôùi möôøi taùm phaùp khoâng chung, phaàn nhieàu tin hieåu cuõng nhö vaäy. Töôùng maïo thieän tri thöùc, tröôùc ñaõ noùi, trong ñaây chæ noùi roõ ngöôøi hay noùi theo nghóa saùu Ba-la-maät, ngöôøi nghe nghóa aáy roài, thöôøng khoâng rôøi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, cho ñeán khi ñöôïc vaøo Boà-taùt phaùp vò; coù ngöôøi tu laâu vaøo Boà-taùt vò, coù ngöôøi môùi phaùt taâm vaøo Boà-taùt vò. Laïi nöõa, ñoái vôùi Boà-taùt môùi phaùt taâm aáy, thieän tri thöùc noùi cho nghe vieäc Ma, nghe vieäc Ma xong, khoâng taêng khoâng giaûm, nhôø kheùo tu taäp töôùng caùc phaùp. Neáu Ma muoán phaù, laø vì muoán phaù “khoâng”, thì “khoâng” khoâng coù phaù; neáu coù taêng ích, thì nhö huyeãn nhö moäng, taêng ích caùi gì, theá neân noùi khoâng taêng khoâng giaûm. Do nhaân duyeân aáy, neân thöôøng khoâng lìa chö Phaät, thöôøng sanh nhaø Boà-taùt, ñôøi ñôøi khoâng rôøi thieän caên, cho ñeán khi chöùng Voâ thöôïng ñaïo. Boà-taùt môùi phaùt taâm aáy ñöôïc coù nhaân duyeân nhö vaäy neân cuøng Boà-taùt phaùt taâm ñaõ laâu khoâng khaùc. Laïi nöõa, tuøy hyû hoài höôùng laø, haøng Boà-taùt môùi phaùt taâm ñoái vôùi ñoaïn ñaïo cuûa chö Phaät trong möôøi phöông voâ löôïng voâ soá theá giôùi quaù khöù laø döùt ñöôøng sanh töû, vaøo Voâ dö Nieát-baøn. Vì caùc hyù luaän döùt neân noùi laø döùt caùc hyù luaän; laáy tam-muoäi khoâng khoâng v.v... xaõ taùm Thaùnh ñaïo phaàn, neân noùi laø ñaïo taän; naêm uaån hay sanh khoå naõo neân noùi laø gaùnh naëng. Coù hai loái xaû naêm uaån: 1. Trong Höõu dö Nieát-baøn, xaû phieàn naõo, laø nhaân duyeân cuûa naêm uaån. 2. Trong Voâ dö Nieát-baøn, xaû quaû naêm uaån (töùc laø naêm uaån). Heát thaûy nhaø baïch y cö só goïi laø Xoùm laøng; ngöôøi xuaát gia nöông haøng baïch y cö só maø soáng, song nhaø baïch y coù thöù gai naêm duïc. Vì aên neân ñi vaøo röøng caây quaû coù gai nhoïn, ñeå laáy quaû neân bò gai chích. Nhö ngöôøi mang guoác goã ñaïp gai, thì gai bò ñaïp gaõy, aáy laø chö Phaät laáy guoác thieàn ñònh trí tueä ñaïp gaõy gai naêm duïc, goïi laø ñoaïn döùt naêm haï phaàn kieát (tham, saân, thaân kieán, giôùi thuû, nghi - N.D). Kieát söû höõu phaàn döùt heát, goïi laø ñoaïn naêm thöôïng phaàn kieát, (saéc aùi, voâ saéc aùi, traïo cöõ, kieâu maïn, voâ minh - N.D) Trí tueä töông öng vôùi caùc phaùp thaät töôùng Kim Cang tam-muoäi, döùt heát thaûy phieàn naõo vaø taäp

khí, neân noùi laø chaùnh trí ñöôïc giaûi thoaùt. Nhö vaäy ñeàu goïi laø taùn thaùn. Coâng ñöùc cuûa quaù khöù chö Phaät vaø ñeä töû laøm laø, ñeä töû coù ba haïng laø Boà-taùt, Bích-chi Phaät, Thanh vaên, doøng lôùn Saùt-lôïi cho ñeán trôøi Tònh- cö. Nôi aáy troàng thieän caên, laø boán nôi laøm nhaân ruoäng phöôùc, laø nôi gieo

phöôùc ñöùc, taâm tuøy hyû vôùi phöôùc ñöùc hoøa hôïp caân löôøng, toái thöôïng, khoâng theå saùnh, hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo, taâm hoài höôùng aáy chaúng phaûi chaùnh, chaúng phaûi taø, Vì côù sao? Nay Di-laëc hoûi Tu-boà-ñeà: Neáu Boà-taùt môùi phaùt taâm, nieäm ñeán coâng ñöùc chö Phaät, roài hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo, laøm sao khoâng ñoïa vaøo ñieân ñaûo? Tu-boà-ñeà ñaùp: Hoaëc Boà-taùt aáy vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät laøm söùc phöông tieän neân ñoái vôùi chö Phaät khoâng sanh Phaät töôûng, vaø ñoái vôùi thieän caên cuûa caùc ñeä töû khoâng sanh thieän caên töôûng. Vì heát thaûy phaùp do hoøa hôïp sanh, khoâng coù töï taùnh, neân khoâng coù phaùp nhaát ñònh, goïi laø Phaät, theá neân khoâng sanh Phaät töôûng v. v... taâm hoài höôùng aáy, cuõng khoâng sanh taâm töôûng. Theá neân Boà-taùt khoâng ñoïa vaøo ñieân ñaûo. Traùi vôùi ñaây töùc laø ñoïa vaøo ñieân ñaûo. Laïi nöõa, Boà-taùt laáy taâm aáy nieäm chö Phaät vaø caùc thieän caên, khi taâm aáy dieät taän lieàn bieát dieät taän, taâm dieät taän khoâng ñöôïc hoài höôùng. Vì sao? Vì bieán maát dieät hoaïi. Taâm aáy cuõng vaøo cöûa voâ thöôøng ñeán trong phaùp taùnh, trong phaùp taùnh khoâng coù phaân bieät laø taâm, laø phi taâm, laø Phaät, laø thieän caên, laø Voâ thöôïng ñaïo. Taâm hoài höôùng, töôùng hoài höôùng, töôùng dieät taän cuõng nhö vaäy. Sô taâm laø taâm öùc nieäm ñeán coâng ñöùc tuøy hyû cuûa chö Phaät quaù khöù, haäu taâm laø taâm hoài höôùng. Neáu hoài höôùng ñöôïc nhö vaäy, goïi laø chaùnh hoài höôùng. Hoûi: Sô taâm, haäu taâm laø töôùng sanh dieät, coù theå voâ thöôøng, coøn choã hoài höôùng laø Voâ thöôïng ñaïo, ôû vaøo thì vò lai, laøm sao noùi dieät taän? Ñaùp: OÂng khoâng nghe toâi ñaùp tröôùc kia, vaøo cöûa voâ thöôøng ñeán trong phaùp taùnh, trong ñoù khoâng noùi dieät taän laø voâ thöôøng, chæ noùi thaät töôùng caùc phaùp laø dieät taän. Tröôùc cuõng ñaõ noùi Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc ra khoûi ba ñôøi, vöôït quaù ba coõi, khoâng coù töôùng chaáp thuû. Hoài höôùng ñöôïc nhö vaäy, goïi laø chaùnh hoài höôùng. Laïi nöõa, chaúng phaûi chaùnh, chaúng phaûi taø hoài höôùng laø, Boà-taùt ñoái vôùi thieän caên cuûa chö Phaät quaù khöù, cho ñeán Voâ thöôïng, khoâng theå saùnh, hoài höôùng Voâ thöôïng ñaïo. Coù Boà-taùt bieát vieäc aáy ñeàu taän dieät, bieát choã hoài höôùng cuõng töï taùnh khoâng; bieát dieät, bieát khoâng, laø chaân hoài höôùng. Neáu phaùp quaù khöù voâ thöôøng, thì vì voâ thöôøng neân khoâng theå hoài höôùng nôi phaùp töï taùnh khoâng. Neáu phaùp quaù khöù “khoâng”, khoâng, thì khoâng theå hoài höôùng trong phaùp töï taùnh khoâng. Duøng trí tueä nhö vaäy maø hoài höôùng, aáy goïi laø chaùnh hoài höôùng. Laïi nöõa, neáu Boà-taùt bieát heát thaûy phaùp nhaân duyeân sanh, neân khoâng coù töï löïc thöôøng truù, töï phaùp töôùng baát ñoäng, huoáng gì coù taïo taùc, vì khoâng coù taïo taùc neân trong heát thaûy phaùp, khoâng coù phaùp hoài höôùng phaùp, thì aáy goïi laø chaùnh hoài höôùng.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 16

Boà-taùt nhö vaäy, tuy tu thieän phaùp saùu Ba-la-maät, cuõng khoâng rôi vaøo ñieân ñaûo Vì khoâng chaáp tröôùc heát thaûy phaùp. KINH: Laïi nöõa, neáu Boà-taùt ma-ha-taùt bieát phöôùc ñöùc ñöôïc khôûi taïo xa lìa Naêm uaån, Möôøi hai nhaäp, Möôøi taùm giôùi, cuõng bieát Baùt-nhaõ Ba-la- maät laø töôùng xa lìa, cho ñeán Thí Ba-la-maät laø töôùng xa lìa, noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng laø töôùng xa lìa, Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung laø töôùng xa lìa, thì taâm tuøy hyû cuûa Boà-taùt ma-ha- taùt khôûi leân phöôùc ñöùc nhö vaäy, hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. (Kinh Ñaïi Baùt Nhaõ ghi: Neáu Boà-taùt ñoái vôùi phöôùc nghieäp ñaõ tu taïo, nhö thaät bieát roõ noù lìa uaån xöù giôùi, cuõng lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät ña, cho ñeán Boá thí Ba-la-maät ña, cuõng lìa noäi khoâng cho ñeán voâ taùnh höõu taùnh, cuõng lìa Boán nieäm truï cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung thì Boà-taùt ma-ha-taùt aáy, ñoái vôùi phöôùc nghieäp ñaõ tu taïo, nhö thaät bieát roõ roài, thaâm taâm tuøy hyû hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà - N.D) Laïi nöõa, Boà-taùt ma-ha-taùt aáy tuøy hyû phöôùc ñöùc, bieát tuøy hyû phöôùc ñöùc töï taùnh xa lìa, cuõng bieát chö Phaät xa lìa Phaät taùnh, caùc thieän caên cuõng xa lìa taùnh thieän caên, Boà-ñeà taâm cuõng xa lìa taùnh Boà-ñeà taâm, hoài höôùng cuõng xa lìa taùnh hoài höôùng, Boà-taùt cuõng xa lìa taùnh Boà-taùt, Baùt- nhaõ Ba-la-maät cuõng xa lìa taùnh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Thí Ba-la-maät, cuõng xa lìa taùnh Thí Ba-la-maät, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng xa lìa taùnh Möôøi taùm phaùp khoâng chung. Boà-taùt ma-ha-taùt neân nhö vaäy taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät lìa töôùng, aáy goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt töø trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät sanh tuøy hyû phöôùc ñöùc. Laïi nöõa, Boà-taùt ma-ha-taùt, ñoái vôùi thieän caên cuûa chö Phaät quaù khöù ñaõ dieät ñoä, neáu muoán hoài höôùng, neân hoài höôùng nhö vaày, nghó raèng: “Nhö töôùng chö Phaät dieät ñoä, töôùng caùc thieän caên cuõng nhö vaäy, töôùng phaùp dieät ñoä cuõng nhö vaäy, ta duïng taâm hoài höôùng, töôùng taâm aáy cuõng nhö vaäy”, neân bieát ñoù laø hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, khoâng ñoïa vaøo töôûng ñieân ñaûo, taâm ñieân ñaûo, kieán ñieân ñaûo. Neáu Boà-taùt ma- ha-taùt khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, chaáp thuû töôùng thieän caên cuûa chö Phaät maø hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, thì nhö vaäy khoâng goïi laø hoài höôùng. Vì sao? Vì chö Phaät vaø thieän caên quaù khöù, chaúng phaûi duyeân töôùng, chaúng phaûi duyeân voâ töôùng. Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt cuõng thuû töôùng nhö vaäy, maø goïi laø thieän caên hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà thì Boà-taùt ma-ha-taùt nhö vaäy, bò ñoïa vaøo töôûng ñieân ñaûo, taâm ñieân ñaûo, kieán ñieân ñaûo. Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt ñoái vôùi chö Phaät vaø thieän caên, vaø caùc taâm,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 17

khoâng thuû töôùng maø laáy caùc thieän caên hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà thì Boà-taùt ma-ha-taùt aáy, khoâng ñoïa vaøo töôûng ñieân ñaûo, taâm ñieân ñaûo, kieán ñieân ñaûo. Baáy giôø Boà-taùt Di-laëc hoûi Tu-boà-ñeà: Laøm

sao Boà-taùt ma-ha-taùt ñoái vôùi caùc thieän caên khoâng thuû töôùng, coù theå hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà? Tu-boà-ñeà ñaùp: Vì söï aáy, neân bieát Boà-taùt ma-ha-taùt trong khi hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân coù Baùt-nhaõ Ba-la-maät vaø söùc phöông tieän, neáu phöôùc ñöùc aáy lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì khoâng ñöôïc hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Vì sao? Vì trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät chö Phaät khoâng theå coù ñöôïc, caùc thieän caên khoâng theå coù ñöôïc, taâm hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Trong ñaây, khi Boà-taùt ma- ha-taùt taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân suy nghó nhö vaày: Thaân chö Phaät vaø ñeä töû quaù khöù ñaõ dieät, caùc thieän caên cuõng dieät, ta nay thuû töôùng phaân bieät chö Phaät, caùc thieän caên vaø caùc taâm, thuû töôùng nhö vaäy maø hoài höông Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, chö Phaät khoâng höùa cho. Vì sao? Vì thuû töôùng laø coù sôû ñaéc, nghóa laø ñoái vôùi chö Phaät quaù khöù coù thuû töôùng phaân bieät, theá neân Boà-taùt ma-ha-taùt, muoán laáy caùc thieän caên hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, khoâng neân coù sôû ñaéc, khoâng neân thuû töôùng. Nhö vaäy hoài höôùng, neáu coù ñaéc, vaø thuû töôùng hoài höôùng, thì chö Phaät khoâng cho ñoù laø coù lôïi ích lôùn. Vì sao? Vì hoài höôùng aáy taïp ñoäc; thí nhö ñoà aên ngon coù taïp ñoäc, tuy coù saéc ñeïp, höông thôm, ñöôïc ngöôøi tham öa maø taïp ñoäc, keû ngu si naøo vui möøng, tham saéc ñeïp höông thôm cuûa noù khoaùi mieäng, khi ñoà aên saép tieâu hoùa, phaûi bò cheát, hoaëc gaàn nhö cheát. Cuõng nhö vaäy, neáu thieän nam töû thieän nöõ nhaân, khoâng kheùo laõnh thoï, khoâng kheùo thuû töôùng, khoâng kheùo ñoïc tuïng, khoâng hieåu ñuùng nghóa thì seõ daïy ngöôøi khaùc raèng: Thieän nam töû caùc oâng! Möôøi phöông caùc ñöùc Phaät quaù khöù vò lai, hieän taïi, töø khi phaùt taâm trôû ñi, cho ñeán khi chöùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, vaøo Voâ-dö Nieát-baøn, cho ñeán khi chaùnh phaùp dieät taän, giöõa khoaûng trung gian aáy, laøm caùc thieän caên trong khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, laøm caùc thieän caên trong khi tu Thieàn Ba-la- maät, Taán Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Thí Ba-la-maät, laøm caùc thieän caên trong khi tu Boán thieàn, Boán taâm voâ löôïng, Boán ñònh voâ saéc, Boán nieäm xöù, cho ñeán Taùm Thaùnh ñaïo phaàn, Möôøi löïc Phaät cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, laøm caùc thieän caên nghieâm tònh coõi Phaät thaønh töïu chuùng sanh, vaø giôùi uaån, ñònh uaån, tueä uaån, giaûi thoaùt uaån, giaûi thoaùt tri kieán uaån, trí nhaát thieát chuûng, phaùp khoâng sai laàm, haïnh thöôøng xaû cuûa Phaät, vaø caùc ñeä töû coù gieo troàng thieän caên nôi daây, vaø vieäc chö

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 18

Phaät thoï kyù seõ laøm Bích-chi Phaät, ôû nôi ñaây caùc Trôøi, Roàng, A-tu-la, Ca-laâu-la, Khaån-na-la, Ma-haàu-la-giaø v.v... gieo troàng thieän caên... Bao nhieâu phöôùc ñöùc aáy ñem phoái hôïp caân löôøng, phaùt taâm tuøy hyû vaø hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc thì söï hoài höôùng aáy vì taâm thuû ñaéc phaùp töôùng neân nhö ñoà aên coù taïp ñoäc. Thuû ñaéc phaùp thì troïn khoâng theå coù hoài höôùng chaân chaùnh. Vì sao? Vì phaùp coù taïp ñoäc aáy coù töôùng, coù ñoäng chuyeån, coù hyù luaän. Hoài höôùng nhö vaäy thì baùng Phaät, khoâng

theo lôøi Phaät daïy, khoâng theo phaùp thuyeát. Thieän nam töû, thieän nöõ nhaân aáy caàu Phaät ñaïo, neân hoïc nhö vaày: Chö Phaät quaù khöù, vò lai, hieän taïi, töø khi phaùt taâm cho ñeán khi chaùnh phaùp dieät taän, vaø caùc ñeä töû khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù laøm thieän caên, cho ñeán tu trí nhaát thieát chuûng nhö treân noùi, ñeàu ñem coâng ñöùc tuøy hyû caùc thieän caên aáy hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc thaønh ñöôïc hoài höôùng chaân chaùnh Caùc thieän nam töû, thieän nöõ nhaân, caàu Phaät ñaïo haønh baùt-nhaõ Ba-la-maät, maø khoâng muoán baùng Phaät thì neân hoài höôùng caùc phöôùc ñöùc nhö vaày: Nhö chö Phaät bieát, trí tueä voâ thöôïng laø töôùng caùc thieän caên, laø taùnh caùc thieän caên, toâi cuõng tuøy hyû nhö vaäy; nhö chö Phaät bieát toâi cuõng hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc nhö vaäy. (Kinh Ñaïi Baùt Nhaõ ghi: Laøm sao ñoái vôùi coâng ñöùc thieän caên kia, phaùt khôûi taâm tuøy hyû hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà? Tu-boà-ñeà ñaùp: Thieän nam töû, thieän nöõ nhaân, ôû Boà-taùt thöøa, tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neáu muoán khoâng baùng Phaät Theá Toân, maø phaùt taâm tuøy hyû hoài höôùng, neân suy nghó raèng: Nhö caùc Nhö Lai ÖÙng Chaùnh Ñaúng Giaùc vôùi Phaät trí Voâ thöôïng, lieãu ñaït bieát khaép coâng ñöùc thieän caên, coù taùnh nhö vaäy, coù töôùng nhö vaäy, coù phaùp nhö vaäy, maø vaãn coù theå tuøy hyû, thì ta nay cuõng neân tuøy hyû nhö vaäy; nhö caùc Nhö Lai ÖÙng Chaùnh Ñaúng Giaùc vôùi Phaät trí Voâ thöôïng bieát khaép, neân ñem söï nghieäp phöôùc ñöùc nhö vaäy maø hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, ta nay cuõng neân hoài höôùng nhö vaäy - N.D) Thieän nam töû, thieän nöõ nhaân caàu ñaïo Boà-taùt, neân nhö vaäy hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Neáu hoài höôùng ñöôïc nhö vaäy, thì laø khoâng baùng Phaät, nhö lôøi Phaät daïy, nhö phaùp Phaät thuyeát. Boà-taùt ma-ha-taùt aáy hoài höôùng nhö vaäy, thì khoâng coù taïp ñoäc. LUAÄN: Phöôùc ñöùc khôûi leân ngoaøi naêm uaån ñoù laø tröôùc kia chæ noùi vieäc quaù khöù, nay noùi vieäc töï khôi leân phöôùc ñöùc tuøy hyûû. Neáu bieát trong phöôùc ñöùc khoâng coù naêm uaån, möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi, tuy tu caùc phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät v.v... cuõng bieát töôùng khoâng, töôùng xa lìa; phöôùc ñöùc nhö vaäy, goïi laø hoài höôùng chaân chaùnh. Laïi nöõa, Boà-taùt ma-ha-taùt, bieát ôû trong phöôùc ñöùc tuøy hyû, taùnh phöôùc

ñöùc tuøy hyû töï xa lìa caùc töôùng. Chö Phaät vaø thieän caên, vaø phaùt khôûi taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, taâm hoài höôùng, caùc phaùp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt, ñeàu töï taùnh khoâng, nhö vaäy goïi laø hoài höôùng chaân chaùnh. Phöôùc ñöùc tuøy hyûû laø noùi chung taát caû töôùng phöôùc ñöùc. Coøn thieän caên, tuøy hyûù khôûi phöôùc ñöùc, laø noùi töôùng rieâng. Boà-taùt töï duyeân theo Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc maø mình caàu mong, aáy goïi laø taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Keát quaû coâng ñöùc cuûa taâm tuøy hyûû, Boà-taùt chæ caàu Voâ thöôïng ñaïo, aáy goïi laø taâm hoài höôùng. Haønh giaû, trong naêm uaån chæ giaû danh töï laø Boà-taùt, coøn caùc phaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nhö tröôùc ñaõ noùi.

----------o0o----------

TRÖÔÙC NOÙI PHÖÔÙC ÑÖÙC LÌA NAÊM UAÅN, NAY NOÙI PHÖÔÙC ÑÖÙC TÖÏ TAÙNH KHOÂNG

Laïi nöõa, Boà-taùt nhôù ñeán nhaân duyeân nieäm Phaät quaù khöù, maø sanh phöôùc ñöùc neân hoài höôùng nhö vaày: Nhö chö Phaät quaù khöù vaøo Voâ-dö Nieát-baøn, voâ töôùng, khoâng hyù luaän, taùnh thöôøng tòch dieät, phöôùc ñöùc vaø taâm hoài höôùng naøy cuõng nhö vaäy. Hoài höôùng nhö vaäy goïi laø chaùnh hoài höôùng, khoâng rôi vaøo ñieân ñaûo. Laïi nöõa, neáu boà-taùt ñoái vôùi coâng ñöùc cuûa Phaät quaù khöù, maø thuû töôùng phaân bieät hoài höôùng, aáy khoâng goïi laø hoài höôùng. Vì sao? Vì coù töôùng laø moät beân, khoâng coù töôùng laø moät beân; lìa hai beân aáy haønh trung ñaïo môùi laø thaät töôùng chö Phaät. Theá neân noùi chö Phaät quaù khöù khoâng rôi vaøo soá höõu töôùng, cuõng khoâng rôi vaøo soá voâ töôùng. Neáu thuû töôùng nhö vaäy, khoâng goïi laø hoài höôùng, thì rôi vaøo ñieân ñaûo. Traùi vôùi treân ñaây goïi laø khoâng rôi vaøo ñieân ñaûo. Vì vieäc aáy khoù neân Di-laëc hoûi laïi: laøm sao khoâng thuû töôùng caùc phaùp maø laïi coù theå hoài höôùng? Tu-boà-ñeà khoâng quyeát ñònh ñaùp ñöôïc neân noùi vôùi Di-laëc: Vì leõ aáy neân Boà-taùt neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät, tìm laáy söùc phöông tieän; phöôùc ñöùc lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì khoâng hoài höôùng ñöôïc. Trong heát thaûy phaùp, chæ moät phaùp thaät maø khoâng hö doái, ñoù laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Theo Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, tu haønh ñaïo khoâng hö doái, môùi coù theå ñöôïc. Ñaïo khoâng hö doái töùc laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 20

Theá neân noùi lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì phöôùc ñöùc aáy khoâng theå hoài höôùng ñöôïc. Vì sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät roát raùo khoâng, khoâng coù phaân bieät. Phöôùc ñöùc hoaëc lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, hoaëc khoâng lìa Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñeàu khoâng theå hoài höôùng ñöôïc. Boà-taùt neân nghó raèng: Thaân chö Phaät vaø ñeä töû quaù khöù, vaø caùc thieän caên phöôùc ñöùc ñeàu ñaõ dieät, ta nay thuû töôùng phaân bieät baûo ñoù laø chö Phaät, laø ñeä töû, laø thieän caên, laø phöôùc ñöùc tuøy hyûû, thuû töôùng nhö vaäy maø hoài höôùng, ta khoâng laøm nhö vaäy, vì khaùc vôùi thaät töôùng caùc phaùp; vì thoï quaû baùo laâu ñaõ dieät taän roài, chaúng choùng ñeán Phaät ñaïo, vì coù sôû ñaéc. Ñoái vôùi chö Phaät quaù khöù maø öùc töôûng phaân bieät, töùc laø loãi lôùn! Nghóa laø chö Phaät quaù khöù khoâng, khoâng coù, maø ta cöù öùc töôûng phaân bieät, thí nhö ñoà aên taïp ñoäc, ñoà aên laø chæ coâng ñöùc tuøy hyûû, ñoäc laø chæ söï thuû töôùng, cho neân sanh ra caùc phieàn naõo aùi vaø kieán. Saéc ñeïp laø, nhôø nhaân duyeân phöôùc ñöùc maø ñöôïc laøm vua ngöôøi, vua chuyeån luaân, vua trôøi, ñöôïc phöôùc vui. Höông thôm laø, ñöôïc danh döï toát, giaøu sang, theá löïc, haøng phaøm phu voâ trí ñeàu tham muoán. Ngöôøi ngu si laø, Boà-taùt môùi phaùt taâm maø taâm chaáp tröôùc thuû töôùng. AÊn vaøo vui möøng laø, nhôø nhaân duyeân phöôùc ñöùc maø ñöôïc giaøu, vui trong coõi ngöôøi coõi trôøi, thoï höông söï giaøu vui ñoù. Khi ñoà aên saép

tieâu hoùa, phaûi bò khoå hoaëc cheát, hoaëc gaàn nhö cheát laø, khi phöôùc vui aáy bò voâ thöôøng phaù hoaïi, thì öu saàu beøn cheát, hoaëc nhö cheát töùc laø chòu caùc khoå naõo. Laïi nöõa, hoaëc cheát, hoaëc nhö cheát laø, töï maát maïng goïi laø cheát, maát ñoà vaät tham ñaém goïi laø nhö cheát. Laïi nöõa, hoaëc cheát hoaëc nhö cheát laø, khoå naõo nhieàu, maát trí tueä maïng, laø cheát, chöôùng ngaïi laøm thieän ñaïo laø nhö cheát. Trong Kinh naøy Tu-boà-ñeà töï noùi: Ngöôøi voâ trí khoâng xeùt kyõ laõnh thoï, khoâng thuû laáy söï thaät, chæ ñaém vaøo ngoân ngöõ. Khoâng xeùt kyõ thuû töôùng laø, khoâng phaân bieät ñuùng nhö phaùp. Khoâng xeùt kyõ ñoïc tuïng laø, queân maát caâu chöõ, hoaëc töï mình queân maát, hoaëc laõnh thoï khoâng ñaày ñuû. Khoâng hieåu ñuùng nghóa laø, khoâng naém ñöõïc yù kinh. Vò thaày thieåu trí nhö vaäy, giaùo hoùa ñeä töû raèng: “Caùc thieän nam töû! Möôøi phöông chö Phaät quaù khöù, vò laïi, hieän taïi, töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi hoài höôùng nhö vaäy” thì laø huûy baùng Phaät, khoâng theo Phaät daïy, khoâng theo lôøi Phaùp. Traùi vôùi treân ñaây goïi laø chaùnh hoài höôùng. Laïi nöõa, chaùnh hoài höôùng laø, Boà-taùt nghó raèng: Nhö möôøi phöông ba ñôøi chö Phaät bieát, duøng trí tueä Voâ thöôïng bieát caùc töôùng thieän caên,

trong heát thaûy ngöôøi trí, Phaät laø hôn caû, Phaät bieát caùc thieän caên, töùc laø thaät töôùng; nhö choã Phaät bieát, ta cuõng duøng töôùng thieän caên nhö vaäy hoài höôùng. Thí nhö nhaém baén ñaát, khoâng khi naøo khoâng truùng, neáu nhaém baén vaät khaùc thì hoaëc truùng hoaëc khoâng truùng, nhö choã chö Phaät bieát maø tuøy hyûû, thì cuõng nhö nhaém baén ñaát, khi naøo cuõng truùng, coøn neáu duøng caùch khaùc maø hoài höôùng thì nhö nhaém baén vaät khaùc, coù khi truùng khi khoâng. Hoài höôùng nhö vaäy laø khoâng huûy baùng Phaät. KINH: Laïi nöõa, thieän nam töû, thieän nöõ nhaân caàu Phaät ñaïo, khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, coù caùc thieän caên, neân hoài höôùng nhö vaày: Nhö saéc khoâng raøng buoäc vaøo coõi Duïc, coõi Saéc, coõi Voâ saéc, phaùp khoâng raøng buoäc thì khoâng goïi laø quaù khöù, khoâng goïi laø vò lai, khoâng goïi laø hieän taïi, nhö thoï, töôûng, haønh, thöùc khoâng raøng buoäc vaøo coõi Duïc, coõi Saéc, coõi Voâ saéc, phaùp khoâng raøng buoäc thì khoâng goïi laø quaù khöù, khoâng goïi laø vò lai, khoâng goïi laø hieän taïi. Möôøi hai nhaäp, Möôøi taùm giôùi cuõng nhö vaäy. Nhö Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng raøng buoäc vaøo coõi Duïc, khoâng raøng buoäc vaøo coõi Saéc, khoâng raøng buoäc vaøo coõi Voâ saéc, phaùp khoâng raøng buoäc thì khoâng goïi laø quaù khöù, vò lai, hieän taïi. Thieàn Ba-la-maät cho ñeán Thí Ba- la-maät cuõng nhö vaäy; noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng cuõng nhö vaäy. Boán nieäm xöù khoâng raøng buoäc vaøo coõi Duïc, coõi Saéc coõi Voâ saéc, phaùp khoâng raøng buoäc thì khoâng goïi laø quaù khöù, vò lai, hieän taïi; cho ñeán Taùm thaùnh ñaïo phaàn cuõng nhö vaäy; Möôøi löïc Phaät cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng nhö vaäy. Nhö chaân nhö, phaùp taùnh, phaùp töôùng, phaùp truï, phaùp vò, thaät teá, taùnh baát khaû tö nghì, giôùi, ñònh, tueä, giaûi thoaùt, giaûi thoaùt tri kieán uaån, trí nhaát thieát chuûng, phaùp khoâng sai laàm, haïnh thöôøng xaû, khoâng raøng buoäc vaøo coõi Duïc, coõi Saéc, coõi Voâ saéc, phaùp khoâng raøng buoäc thì khoâng goïi laø quaù

khöù, vò lai, hieän taïi. Hoài höôùng aáy, choã hoài höôùng vaø haønh giaû ñeàu khoâng raøng buoäc cuõng nhö vaäy. Chö Phaät cuõng khoâng raøng buoäc, caùc thieän caên cuõng khoâng raøng buoäc, thieän caên cuûa caùc Thanh vaên, Bích-chi Phaät cuõng khoâng raøng buoäc, phaùp khoâng raøng buoäc thì khoâng goïi laø quaù khöù, vò lai, hieän taïi. Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nhö vaäy bieát saéc khoâng raøng buoäc vaøo ba coõi, phaùp khoâng raøng buoäc thì khoâng goïi laø quaù khöù, vò lai, hieän taïi. Neáu phaùp khoâng goïi laø quaù khöù, vò lai, hieän taïi thì khoâng theå duøng phaùp thuû töôùng coù sôû ñaéc maø hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh Giaùc. Vì sao? Vì saéc voâ sanh, neáu phaùp voâ sanh thì khoâng coù phaùp, khoâng coù phaùp, thì khoâng theå hoài höôùng. Thoï, töôûng,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 22

haønh, thöùc cuõng nhö vaäy. Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Boán nieäm xöù cho ñeán phaùp khoâng sai laàm, haïnh thöôøng xaû khoâng raøng buoäc vaøo ba coõi; phaùp khoâng raøng buoäc thì chaúng phaûi quaù khöù, vò lai, hieän taïi. Neáu phaùp chaúng phaûi quaù khöù, vò lai, hieän taïi, thì khoâng theå duøng phaùp thuû töôûng coù sôû ñaéc maø hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì sao? Vì phaùp aáy voâ sanh, neáu phaùp voâ sanh thì khoâng coù phaùp, khoâng coù phaùp thì khoâng theå hoài höôùng. Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt hoài höôùng nhö vaäy, thì khoâng taïp ñoäc. Neáu thieän nam töû, thieän nöõ nhaân caàu Phaät ñaïo, do thuû töôùng phaùp maø ñem caùc thieän caên hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, aáy goïi laø taø hoài höôùng. Neáu taø hoài höôùng thì khoâng ñöôïc chö Phaät ngôïi khen. Duøng taø hoài höôùng aáy thì khoâng theå ñaày ñuû Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng theå ñaày ñuû Boán nieäm xöù cho ñeán Taùm Thaùnh ñaïo phaàn, noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng, Phaät möôøi löïc cho ñeán phaùp khoâng sai laàm, haïnh thöôøng xaû; khoâng theå ñaày ñuû nghieâm tònh coõi Phaät, thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sanh. Neáu khoâng theå nghieâm tònh coõi Phaät, thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sanh, thì khoâng theå ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì sao? Vì hoài höôùng coù taïp ñoäc. Laïi nöõa, Boà-taùt ma-ha-taùt khi tu Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân nghó nhö vaày: Nhö Phaät bieát roõ caùc thieän caên hoài höôùng, laø chaân hoài höôùng, ta cuõng neân duøng phaùp töôùng aáy maø hoài höôùng, aáy goïi laø chaùnh hoài höôùng. Baáy giôø, Phaät khen Tu-boà-ñeà: Laønh thay, laønh thay! Nhö vieäc oâng laøm, laø laøm vieäc Phaät laøm, vì caùc Boà-taùt ma-ha-taùt noùi veà phaùp neân hoài höôùng, vì voâ töôùng, voâ ñaéc, voâ xuaát, voâ caáu, voâ tònh, voâ phaùp taùnh, töï töôùng khoâng, thöôøng taùnh khoâng, phaùp taùnh, nhö nhö, thaät teá. Tu-boà-ñeà! Neáu chuùng sanh trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, ñeàu ñöôïc möôøi thieän ñaïo, boán thieàn, boán taâm voâ löôïng, boán ñònh voâ saéc, naêm thaàn thoâng, yù oâng nghó sao? Chuùng sanh aáy ñöôïc phöôùc nhieàu chaêng? Raát nhieàu! Baïch Theá Toân! Phaät daïy: Khoâng nhö vaäy, Thieän nam töû, thieän nöõ nhôn aáy, ñoái vôùi caùc thieän caên maø taâm khoâng chaáp tröôùc, hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, môùi laø toái thöôïng, ñeä

nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Neáu chuùng sanh trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, ñeàu laøm Tu-ñaø-hoaøn, cho ñeán A-la-haùn, Bích-chi Phaät; hoaëc coù thieän nam töû, thieän nöõ nhaân, suoát ñôøi cuùng döôøng cung kính, toân troïng taùn thaùn, y phuïc, aåm thöïc, ñoà naèm, thuoác men, cung caáp söï caàn duøng cho

caùc vò aáy, yù Tu-boà-ñeà nghó sao? Thieän nam töû, thieän nöõ nhôn aáy, do nhaân duyeân aáy ñöôïc phöôùc ñöùc nhieàu chaêng? Raát nhieàu! Baïch Theá Toân! Phaät daïy: Khoâng nhö vaäy, Thieän nam töû, thieän nöõ nhôn ñoái vôùi caùc thieän caên, taâm khoâng chaáp tröôùc, maø hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, môùi laø toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Neáu chuùng sanh trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, ñeàu phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, moãi moãi chuùng sanh soá nhö caùt soâng Haèng trong möôøi phöông, traûi kieáp soá nhö caùt soâng Haèng, cung kính, toân troïng, taùn thaùn, cuùng döôøng Boà-taùt aáy caùc y phuïc, aåm thöïc, ñoà naèm, thuoác men, cung caáp söï caàn duøng, yù Tu-boà-ñeà nghó sao? Thieän nam töû, thieän nöõ nhaân aáy, do nhaân duyeân naày, ñöôïc phöôùc nhieàu chaêng? - Baïch Theá Toân! Raát nhieàu! Voâ löôïng voâ bieân voâ soá, khoâng theå laáy thí duï so saùnh. - Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu phöôùc ñöùc aáy coù hình töôùng, thì möôøi phöông theá giôùi soá nhö caùt soâng Haèng khoâng dung chöùa heát. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Laønh thay, Laønh thay! Nhö lôøi oâng noùi. Tuy nhö vaäy, cuõng khoâng baèng thieän nam töû, thieän nöõ nhôn, ñoái vôùi caùc thieän caên, taâm khoâng chaáp ñaém, maø hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, môùi laø toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng, coâng ñöùc cuûa söï khoâng chaáp tröôùc hoài höôùng aáy so vôùi coâng ñöùc tröôùc, hôn gaáp traêm, gaáp ngaøn, gaáp traêm ngaøn vaïn öùc, cho ñeán toaùn soá thí duï khoâng theå saùnh kòp. Vì sao? Vì thieän nam töû, thieän nöõ nhôn tröôùc thuû töôùng ñaéc phaùp, maø tu möôøi thieän ñaïo, boán thieàn, boán taâm voâ löôïng, boán ñònh voâ saéc, naêm thaàn thoâng; chaáp thuû töôùng ñaéc phaùp maø cuùng döôøng Tu-ñaø-hoaøn, cung kính, toân troïng, taùn thaùn, y phuïc, aåm thuïc, ñoà naèm, thuoác men, cho ñeán chaáp thuû töôùng maø cuùng döôøng Boà-taùt. Baáy giôø, trôøi Töù thieân vöông cuøng hai vaïn caùc thieân töû, chaáp tay leã Phaät maø thöa raèng: “Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt toái ñaïi hoài höôùng laø vì söùc phöông tieän, vì khoâng sôû ñaéc, vì phaùp voâ töôùng, vì phaùp voâ giaùc, neân hoài höôùng caùc thieän caên ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, hoài höôùng nhö vaäy, khoâng rôi vaøo hai beân”. Baáy giôø Thích-ñeà-hoaøn-nhaân cuõng cuøng vôùi voâ soá trôøi Ba möôi ba vaø caùc chö thieân, caàm hoa trôøi, anh laïc, höông boät, höông nöôùc, aùo trôøi, phan loïng, troáng trôøi, kyõ nhaïc ñeå cuùng döôøng Phaät, vaø thöa: “Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt toái ñaïi hoài höôùng laø vì coù söùc phöông tieän, vì

khoâng sôû ñaéc, vì phaùp voâ töôùng, vì phaùp voâ giaùc, neân hoài höôùng caùc thieän caên ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, hoài höôùng nhö vaäy, khoâng rôi vaøo hai beân". Vua trôøi Tu-daï-ma cuøng vôùi ngaøn thieân töû, vua trôøi Ñaâu-suaát-ñaø, Hoùa-laïc, Tha-hoùa-töï-taïi, moãi moãi cuøng vôùi ngaøn thieân töû, cuùng döôøng Phaät xong thöa raèng: "Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt toái ñaïi hoài höôùng, laø vì coù söùc phöông tieän, vì khoâng Sôû ñaéc, vì phaùp voâ töôùng, vì phaùp voâ giaùc, neân hoài höôùng caùc thieän caên ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, hoài höôùng nhö vaäy, khoâng rôi vaøo hai beân". Baáy giôø caùc Phaïm thieân cuøng vôùi voâ soá traêm ngaøn öùc na-do-tha chö Thieân, ñi ñeán choã Phaät, ñaàu maët leã chaân Phaät, phaùt aâm thanh lôùn thöa raèng: Chöa töøng coù! Baïch Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt ñöôïc Baùt-nhaõ Ba- la-maät thuû hoä, do söùc phöông tieän neân hôn caùc thieän nam töû, thieän nöõ nhaân thuû töôùng, coù sôû ñaéc tröôùc kia". Trôøi Quang AÂm cho ñeán Trôøi A-ca-nò-saéc, cuøng vôùi voâ soá traêm ngaøn vaïn öùc na-do-tha chö Thieân, ñi ñeán choã Phaät, ñaàu maët leã chaân Phaät, phaùt aâm thanh lôùn thöa raèng: "Chöa töøng coù! Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt ma-ha-taùt ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät thuû hoä, do löïc phöông tieän neân hôn thieän nam töû thieän nöõ nhôn thuû töôùng, coù sôû ñaéc tröôùc kia". Baáy giôø, Phaät baûo Trôøi Töù thieân vöông, cho ñeán Trôøi A-ca-nò-saéc, caùc thieân töû raèng: "Neáu coù chuùng sanh trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, ñeàu phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, taát caû Boà-taùt aáy, nghó ñeán ñeán thieän caên cuûa chö Phaät vaø Thanh vaên, Bích-chi Phaät quaù khöù, vò lai, hieän taïi, töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi truï phaùp vò, caùc thieän caên coù ñöôïc ôû khoaûng trung gian aáy, vaø thieän caên cuûa taát caû chuùng sanh coù ñöôïc laø do boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc, tinh taán, nhaát taâm, trí tueä, Thí Ba- la-maät, cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät, giôùi uaån, ñònh uaån, tueä uaån, giaûi thoaùt uaån, giaûi thoaùt tri kieán uaån, voâ löôïng Phaät phaùp nhö vaäy, heát thaûy hoøa hôïp laïi maø tuøy hyûû, tuøy hyûû roài hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, thì hoài höôùng nhö vaäy, vì thuû töôùng, coù sôû ñaéc. Laïi coù thieän nam töû, thieän nöõ nhaân, phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, nieäm ñeán chö Phaät, Thanh vaên, Bích-chi Phaät quaù khöù, vò lai, hieän taïi, töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi truï phaùp vò, caùc thieän caên coù ñöôïc ôû khoaûng trung gian aáy, vaø thieän caên cuûa heát thaûy chuùng sanh coù ñöôïc laø do boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc, tinh taán, nhaát taâm, trí tueä, Thí ba-la-maät cho ñeán voâ löôïng Phaät phaùp, heát thaûy hoøa hôïp caân löôøng maø tuøy hyûû, do khoâng sôû ñaéc, do phaùp khoâng hai, do phaùp voâ töôùng, do phaùp khoâng nhieãm tröôùc, do phaùp voâ giaùc, neân söï tuøy hyûû naøy laø toái thöôïng, ñeä

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 25

nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng, tuøy hyûû, tuøy hyûû roài hoài höôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà thì coâng ñöùc cuûa thieän nam töû, thieän nöõ nhaân naøy hôn coâng ñöùc cuûa thieän nam töû, thieän nöõ nhaân tröôùc kia gaáp traêm, gaáp ngaøn, gaáp traêm ngaøn öùc, cho ñeán toaùn soá thí duï khoâng

theå saùnh kòp. Baáy giôø, Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Theá Toân daïy caùc thieän nam töû, thieän nöõ nhaân hoøa hôïp caùc thieän caên, caân löôøng tuøy hyûû, hoài höôùng laø toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng. Vaäy, baïch ñöùc Theá Toân! Theá naøo goïi laø tuøy hyûû toái thöôïng cho ñeán voâ ñaúng ñaúng? Phaät daïy: Neáu thieän nam töû, thieän nöõ nhaân, ñoái vôùi caùc phaùp quaù khöù, vò lai, hieän taïi khoâng thuû khoâng xaû, khoâng nieäm chaúng phaûi khoâng nieäm, khoâng ñaéc chaúng phaûi khoâng ñaéc, trong caùc phaùp aáy cuõng khoâng coù phaùp sanh phaùp dieät, hoaëc nhô, hoaëc saïch, caùc phaùp khoâng taêng khoâng giaûm, khoâng ñeán khoâng di, khoâng hôïp khoâng taùn, khoâng vaøo khoâng ra; nhö ñoái vôùi töôùng caùc phaùp quaù khöù, vò lai, hieän taïi, nhö, nhö töôùng, phaùp taùnh, phaùp truï, phaùp vò, ta cuõng tuøy hyûû nhö vaäy, tuøy hyûû roài hoài höôùng ñeán voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, thì hoài höôùng nhö vaäy laø toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng. Tu-boà-ñeà! Phaùp tuøy hyûû naøy so vôùi caùc tuøy hyûû khaùc hôn gaáp traêm, gaáp ngaøn, gaáp traêm ngaøn öùc, cho ñeán toaùn soá thí duï khoâng theå saùnh kòp. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Thieän nam töû, thieän nöõ nhaân, caàu Phaät ñaïo, ñoái vôùi chö Phaät, Thanh vaên, Bích-chi Phaät quaù khöù, vò lai, hieän taïi, töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi truï phaùp vò, ôû khoaûng trung gian aáy, coù ñöôïc thieän caên hoaëc boá thí cho ñeán trí tueä, Thí Ba-la-maät cho ñeán voâ löôïng Phaät phaùp, vaø thieän caên cuûa taát caû chuùng sanh khaùc coù ñöôïc, neáu muoán tuøy hyûû, haõy neân tuøy hyûû nhö vaày, nghó raèng: Boá thí vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; giôùi, nhaãn, tinh taán, thieàn, trí vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; saéc vaø giaûi thoaùt baèng nhau; thoï, töôûng, haønh, thöùc vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; noäi khoâng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng cuõng cuøng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; boán nieäm xöù vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; cho ñeán taùm Thaùnh ñaïo phaàn cuõng cuøng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; möôøi löïc Phaät vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; cho ñeán trí nhaát thieát chuûng cuõng cuøng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; giôùi uaån, ñònh uaån, tueä uaån, giaûi thoaùt uaån, giaûi thoaùt tri kieán uaån cuõng cuøng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; tuøy hyûû vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; caùc phaùp quaù khöù, vò lai, hieän taïi vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; möôøi phöông chö Phaät vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; chö Phaät hoài höôùng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; chö Phaät vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; chö Phaät dieät ñoä vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; ñeä töû chö Phaät Thanh

vaên, Bích-chi Phaät vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; ñeä töû chö Phaät dieät ñoä vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; chö Phaät phaùp töôùng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau. Caùc Thanh vaên, Bích-chi Phaät phaùp töôùng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau. Heát thaûy caùc phaùp töôùng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau. Ta ñem coâng ñöùc tuøy hyûû theo töôùng caùc thieän caên aáy maø hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, cuõng cuøng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau; Vì chaúng sanh chaúng dieät. Tu-boà-ñeà! Nhö vaäy goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt tuøy hyûû coâng ñöùc toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng. Tu-boà-ñeà! Boà-taùt thaønh töïu

coâng ñöùc tuøy hyûû nhö vaäy seõ mau chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Möôøi phöông chö Phaät vaø ñeä töû nhö soá caùt soâng Haèng, hieän taïi coù thieän nam töû, thieän nöõ nhaân caàu Phaät ñaïo, suoát ñôøi cuùng döôøng chö Phaät vaø ñeä töû aáy taát caû nhöõng thöù caàn duøng, nhö y phuïc, aåm thöïc, ñoà naèm, thuoác men, vaø cung kính, toân troïng, taùn thaùn, sau khi chö Phaät aáy dieät ñoä, laïi ngaøy ñeâm sieâng tu cuùng döôøng höông hoa cho ñeán loïng taøn, kyõ nhaïc vaø cung kính, toân troïng, taùn thaùn maø söï cuùng döôøng aáy vì thuû töôùng, coù sôû ñaéc vaø söï trì giôùi, nhaãn nhuïc, tinh taán, thieàn ñònh, trí tueä vì thuû töôùng, coù sôû ñaéc. Laïi coù thieän nam töû, thieän nöõ nhaân, phaùt taâm caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, tu Thí Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba- la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät, do söùc phöông tieän khoâng thuû töôùng, khoâng sôû ñaéc, hoài höôùng caùc thieän caên ñeán voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, phöôùc ñöùc aáy toái thöôïng, ñeä nhaát, toái dieäu, voâ thöôïng, voâ ñaúng ñaúng, hôn phöôùc ñöùc tröôùc kia gaáp traêm, gaáp ngaøn, gaáp traêm ngaøn öùc, cho ñeán toaùn soá thí duï khoâng theå saùnh kòp. Nhö vaäy Tu-boà-ñeà! Boà-taùt ma-ha-taùt khi tu Thí Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät, vì söùc phöông tieän, hoài höôùng caùc thieän caên ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, vì khoâng thuû töôùng, khoâng sôû ñaéc. LUAÄN: Boà-taùt neân nghó raèng: Caùc phaùp töø saéc cho ñeán haïnh thöôøng xaû, khoâng raøng buoäc vaøo ba coõi, cho neân khoâng nhieáp thuoäc ba ñôøi. Chö Phaät vaø ñeä töû, vaø caùc coâng ñöùc taâm tuøy hyûû, choã hoài höôùng, phaùp duøng ñeå hoài höôùng, ngöôøi hoài höôùng cuõng nhö vaäy, aáy goïi laø chaùnh hoài höôùng. Baáy giôø Boà-taùt nghó raèng: Neáu saéc ra ngoaøi ba coõi, khoâng nhieáp vaøo ba ñôøi, thì khoâng theå thuû töôùng, coù sôû ñaéc maø hoài höôùng. Vì sao? Vì saéc aáy ra ngoaøi ba coõi, töùc laø saéc thaät töôùng, töôùng sô sanh, töôùng haäu sanh khoâng theå coù ñöôïc nhö trong phaåm phaù sanh noùi: Neáu phaùp voâ sanh, töùc laø khoâng coù gì cuûa chính noù, khoâng coù taâm hoài höôùng, laøm sao hoài höôùng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 61 27

ñeán taâm Boà-ñeà voâ sôû höõu? Saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc, cho ñeán haïnh thöôøng xaû cuõng nhö vaäy, aáy goïi laø khoâng taïp ñoäc hoài höôùng, töùc laø voâ töôùng voâ ñaéc hoài höôùng. Taïp ñoäc laø khoâng ñöôïc chö Phaät taùn thaùn, khoâng theå ñaày ñuû saùu Ba- la-maät, cho ñeán khoâng theå ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Laïi nöõa, Boà-taùt neân nghó raèng: Nhö choã bieát cuûa möôøi phöông ba ñôøi chö Phaät, neân sanh taâm nhö vaäy, meàm nhö vaäy quaùn nhö vaäy, hoài höôùng nhö vaäy, coâng ñöùc aáy ñi thaúng ñeán Voâ thöôïng ñaïo, ta cuõng tuøy hyûû hoài höôùng nhö vaäy, Boà-taùt aáy chaéc ñöôïc tuøy hyûû hoài höôùng thaät, khoâng hö doái. Nhö tröôùc ñaây noùi nhaân duyeân, laø löôïc noùi caùc phaåm hoài höôùng, (Boà-taùt leã Phaät coù ba baäc: 1. Saùm hoái toäi. 2. Tuøy hyûû hoài höôùng. 3. Khuyeán thænh chö Phaät) noùi roäng thì voâ löôïng voâ bieân. Laønh thay, Laønh thay! OÂng laøm vieäc Phaät laøm laø, Phaät khi môùi phaùt taâm theä ñoä heát thaûy chuùng sanh. Tu-boà-ñeà tuy laø A-la-haùn nhöng hay giuùp Phaät

thuyeát phaùp, môû ñaïo Boà-taùt, theá neân khen laønh thay, laønh thay. Laïi nöõa, Phaät töï noùi nhaân duyeân. Vì caùc Boà-taùt maø noùi phaùp neân hoài höôùng, vì duøng voâ thöôïng, duøng trí tueä voâ töôùng voâ phaân bieät, hoøa hôïp coâng ñöùc hoài höôùng. Vì traùi vôùi treân kia, neân goïi laø voâ töôùng. Voâ töôùng coù ba: Töôùng giaû danh, Töôùng phaùp vaø Töôùng voâ töôùng. Töôùng giaû danh laø nhö xe, nhaø, röøng, toaùn quaân, nhö chuùng sanh ñoái vôùi caùc phaùp hoøa hôïp coøn coù teân goïi. Vì voâ minh neân chaáp thuû töôùng teân giaû aáy, khôûi leân nghieäp phieàn naõo. Töôùng phaùp laø caùc phaùp naêm uaån, möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi v.v..., maét thòt troâng thaáy, coù maét tueä troâng thaáy thì khoâng coù, cho neân phaùp cuõng laø voïng ngöõ hö doái, neân boû, neân xa lìa. Lìa hai töôùng aáy, ngoaøi ra chæ coù Töôùng voâ töôùng. Coù ngöôøi chaáp thuû töôùng voâ töôùng aáy, theo ñuoåi thuû töôùng trôû laïi sanh kieát söû, theá neân cuõng khoâng neân thuû töôùng voâ töôùng. Lìa ba thöù töôùng aáy neân goïi laø voâ töôùng. Neáu khoâng coù töôùng, thì trong aáy khoâng coù gì ñöôïc, khoâng ñöôïc neân khoâng xuaát ra; neáu phaùp khoâng ñöôïc khoâng xuaát töùc laø khoâng nhô khoâng saïch; neáu phaùp khoâng nhô khoâng saïch, töùc laø khoâng coù taùnh phaùp; neáu phaùp khoâng coù taùnh, töùc laø töï töôùng khoâng; neáu phaùp töï töôùng khoâng, töùc laø phaùp thöôøng töï taùnh khoâng; neáu phaùp thöôøng töï taùnh khoâng, töùc ñoàng vôùi phaùp taùnh, nhö nhö, thaät teá. Duøng phaùp nhö vaäy hoøa hôïp, tuøy hyû phöôùc ñöùc hoài höôùng, cho neân Phaät khen laønh thay, laønh thay. Laïi coù nhaân duyeân noùi laønh thay; ñoù laø tuøy hyûû phöôùc ñöùc coù lôïi ích lôùn, coù quaû baùo lôùn cho chuùng sanh. Theá naøo laø lôïi ích lôùn? Ñoù laø Phaät daïy Tu-boà-ñeà, hoaëc coù chuùng

sanh trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi tu möôøi thieän cho ñeán naêm thoâng. Hoûi: Vì sao chæ trôøi Töù thieân vöông vaø Ñao-lôïi trong coõi Duïc, vaø trôøi Phaïm vöông coù nhieàu chö thieân cuøng ñi ñeán Phaät, coøn boán coõi trôøi khaùc ôû coõi Duïc laïi ít coù chö thieân cuøng ñi ñeán? Ñaùp: Trôøi Töù thieân vöông vaø Ñao-lôïi nöông ôû treân ñaát gaàn vôùi Phaät, laïi naêm thöù duïc laïc khoâng baèng caùc coõi treân, luùc Phaät sanh, luùc tu khoå haïnh, luùc haøng Ma, luùc ñaéc ñaïo, luùc chuyeån Phaùp luaân, thöôøng ñeán cuùng döôøng Phaät, cho neân nhieàu. Coøn boán coõi trôøi Duïc giôùi kia, cung ñieän ôû hö khoâng, khoâng thuoäc ñaát, naêm thöù duïc laïc toát ñeïp, nhieãm ñaém saâu xa, neân khoâng theå ñi ñeán nhieàu. Laïi trôøi Ñaâu-suaát tuy coù lôïi caên öa phaùp, maø ôû coõi trôøi aáy thöôøng coù Boà-taùt nhaát sanh boå xöù (coøn moät ñôøi laø boå vaøo choã Phaät) thuyeát phaùp, neân khoâng ñi ñeán. Phaïm thieân tuy ôû xa, maø lìa duïc, coù taùnh öa phaùp saâu, Phaät laø vua phaùp, cho neân thöôøng ñi ñeán Phaät nhieàu. Laïi nöõa, vua Phaïm thieân laø chuû coõi Saéc. Vì thænh Phaät baét ñaàu Chuyeån xe phaùp, neân cuøng chuùng ñoâng ñaûo ñi ñeán. Caùc Trôøi coõi Saéc khaùc, ñeàu goïi laø Phaïm thieân. Hoûi: Tröôùc ñaõ moãi moãi noùi nhaân duyeân cuûa chaùnh hoài höôùng, chaùnh hoài höôùng töùc laø toái thöôïng, sao nay coøn hoûi laïi? Ñaùp: Treân kia nôi nôi noùi roäng, nay noùi löôïc; ñoù laø ba ñôøi möôøi phöông heát thaûy phaùp, taâm quyeát

ñònh bieát, ñoái vôùi phaùp aáy khoâng sanh khoâng dieät, heát thaûy phaùp khoâng theå coù ñöôïc, khoâng theå öùc nieäm. Vì khoâng theå coù ñöôïc, khoâng theå öùc nieäm, neân khoâng thuû khoâng xaû, nhieáp vaøo trong thaät töôùng caùc phaùp. Suy nghó raèng: Nhö thaät töôùng caùc phaùp, ta cuõng nhö vaäy, tuøy hyûû phöôùc ñöùc hoài höôùng, khoâng phaân bieät caùc phaùp, khoâng phaù hoaïi phaùp taùnh aáy goïi laø toái thöôïng hoài höôùng. Vì sao? Vì quaû baùo thöôøng khoâng cuøng taän. Hoûi: Saùu Ba-la-maät vaø caùc phaùp moãi moãi töôùng khaùc nhau, hoaëc coù saéc töôùng hoaëc khoâng saéc töôùng, coøn giaûi thoaùt thì coù hai laø höõu vi giaûi thoaùt, voâ vi giaûi thoaùt, laøm sao caùc phaùp cuøng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau? Ñaùp: Tröôùc toâi ñaõ noùi, ngöôøi phaøm phu do maét thòt, saùu thöùc ñieân ñaûo quaùn xeùt neân thaáy töôùng khaùc nhau, neáu duøng maét tueä quaùn xeùt caùc phaùp, thaáy ñeàu hö voïng, duy Nieát-baøn laø chaân thaät. Giaûi thoaùt höõu vi thuoäc voâ vi, tuøy theo voâ vi neân goïi laø giaûi thoaùt. Ngöôøi nhö thaät ñaéc ñaïo, goïi laø ñaïo nhaân, nay ngöôøi chöa ñaéc thì pheùp aên maëc tuøy theo ngöôøi ñaéc ñaïo, neân cuõng goïi laø ñaïo nhaân. Nhö Voâ-dö Nieát-baøn, khoâng sanh khoâng dieät, khoâng vaøo khoâng ra, khoâng nhô khoâng saïch, chaúng phaûi coù chaúng phaûi khoâng, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaùi voâ thöôøng, töôùng thöôøng tòch dieät, döùt taâm thöùc, quaùn saùt

döùt töôùng noùi naêng, chaúng phaûi phaùp chaúng phaûi phi phaùp. Vì khoâng coù töôùng gì, maét tueä quaùn xeùt heát thaûy phaùp cuõng töôùng nhö vaäy, aáy goïi laø saùu Ba-la-maät cuøng vôùi giaûi thoaùt baèng nhau. Theá neân trong Phaät phaùp, noùi giaûi thoaùt laø quyù, thöôøng trí tueä quyù hôn giaûi thoaùt. Trong ñaây Phaät phaân bieät noùi: Neáu moät ngöôøi traûi qua voâ löôïng voâ soá kieáp, tu saùu Ba-la-maät, vì duøng taâm coù sôû ñaéc, tu taäp caùc thieän caên, coøn moät ngöôøi duøng taâm khoâng sôû ñaéc, chæ ñem taâm tuøy hyûû, nhôù ñeán coâng ñöùc ngöôøi khaùc, maø hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng ñaïo, thì ngöôøi tröôùc khoâng kòp ñöôïc moät trong traêm ngaøn vaïn phaàn cuûa ngöôøi sau naøy. Vì sao? Vì phöôùc ñöùc tröôùc coù haïn löôïng, coøn phöôùc ñöùc sau khoâng coù haïn löôïng; phöôùc ñöùc tröôùc coù khi heát, phöôùc ñöùc sau khoâng coù khi heát; phöôùc ñöùc tröôùc coù taïp ñoäc, phöôùc ñöùc sau khoâng coù taïp ñoäc; phöôùc ñöùc tröôùc theo sanh töû, phöôùc ñöùc sau theo Nieát-baøn; phöôùc ñöùc tröôùc khoâng nhaát ñònh hoaëc laøm Phaät hoaëc thoái lui, phöôùc ñöùc sau nhaát ñònh ñi ñeán, chaéc chaén mau laøm Phaät, coù caùc sai khaùc nhö vaäy. Theá neân boán haïng ngöôøi: Hoaëc ngöôøi phaøm phu caàu caùi vui theá gian, hoaëc ngöôøi Thanh vaên hoaëc Bích- chi Phaät caàu caùi vui Nieát-baøn, hoaëc Boà-taùt ma-ha-taùt caàu Phaät quaû, ñeàu neân tuøy hyû sanh phöôùc ñöùc nhö vaäy. Hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà, nhö trong phaåm naøy noùi.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.